

CRNI UBOJICA

Negativan utjecaj eksploatacije i međunarodne trgovine ugljenom na lokalne zajednice u Kolumbiji

Siječanj 2018.

Crni ubojica. Negativan utjecaj eksploatacije i međunarodne trgovine ugljenom na lokalne zajednice u Kolumbiji

Izdavač:

Udruga Zelena Istra

Gajeva 3, 52100 Pula, Hrvatska

Tel. i faks +385 (0)52 506 065

ured@zelena-istra.hr

www.zelena-istra.hr

Urednica: Dunja Mickov

Fotografije: Dunja Mickov, Marina Kelava

Zahvale: El Centro de Estudios para la Justicia Social "Tierra Digna", Observatori del Deute en la Globalització (ODG), Centar za istraživanje ugljena iz Valledupara, vođe autohtonog naroda, plemena Arhuaco, predstavnici lokalne zajednice Boquerón i Don Jaca, predstavnici sindikata Sintramienergetica, podružnice La Jagua i El Paso, predstavnici građanske inicijative "Odbor za obranu vode" iz La Jague, Andrea Carolina Cardoso Díaz, profesorica Sveučilišta Magdalena, grad Santa Marta, Marina Kelava

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Ovaj izvještaj izrađen je uz financijsku potporu Europske unije, Ureda za udruge Vlade RH i Istarske županije. Sadržaj ovog izvještaja isključiva je odgovornost Zelene Istre i ne može se ni pod kojim okolnostima smatrati da odražava stajališta Europske unije, Ureda za udruge Vlade RH i Istarske županije.

Sadržaj

Sažetak	1
Uvod	2
Zašto uvozimo ugljen u Hrvatsku?.....	2
Koliko ugljena uvozimo iz Kolumbije?.....	2
Robna razmjena Hrvatske s Kolumbijom: uvoz ugljena, izvoz teglenica.....	3
Uloga Hrvatske za globalni razvoj: Kolumbija u Nacionalnoj strategiji razvojne suradnje.....	3
Rudarski sektor u Kolumbiji: kratki pregled.....	4
Proizvodnja ugljena.....	5
Cesar i Guajira - najvažnije rudarske regije.....	5
Više štete, nego koristi od ekstenzivnog rudarenja ugljena.....	6
Cesar i Magdalena - stanje na terenu	9
Zajednice u Cesaru opkoljene rudnicima - prisilno raseljenje Boquerona.....	9
Pod naletima vjetra i prašine iz luka za izvoz ugljena - zajednica Don Jaca.....	15
Planina Sierra Nevada de Santa Marta - rudarenjem ugrožen dragulj bioraznolikosti za čiju se zaštitu i vlastiti opstanak bore autohtoni narodi.....	18
Sindikalizam opasan po život.....	19
Nasilje.....	22
Zaključak	24

Sažetak

Ovaj izvještaj predstavlja nalaze međunarodnog terenskog istraživanja negativnih okolišnih i društvenih učinaka eksploatacije i međunarodne trgovine ugljenom u području karipske Kolumbije, s fokusom na regije Cesar te Magdalena. Istraživanje je provedeno od 17.-28. srpnja 2017. u navedenim kolumbijskim regijama s ciljem prikupljanja svjedočanstava lokalnih aktera o navedenim učincima te boljeg razumijevanja dalekosežnih i u Hrvatskoj slabo poznatih višestrukih posljedica izgaranja kolumbijskog ugljena u TE Plomin. Istraživački tim su činile dvije organizacije, Udruga Zelena Istra te Observatorio de la Deuda en la Globalización (Katalonija, Španjolska). Timu se pridružila i okolišna novinarka nezavisnog medijskog portala H-Alter. Istraživanje je pomogla organizirati te ga je podržala kolumbijska organizacija Tierra Digna.

Istraživački tim proveo je nestrukturirane grupne intervju s predstavnicima kolumbijskih zajednica, nevladinih organizacija i građanskih inicijativa, rudarskih sindikata, akademske zajednice te autohtonih naroda u Bogoti, Valleduparu, Santa Marti i La Jagui de Ibirico. Također, tim je prikupio opservacije s terenske posjete područja u neposrednoj blizini rudnika te područja u blizini luka za izvoz ugljena. Istraživanje je provedeno i prikupljanjem javno dostupnih informacija relevantnih kolumbijskih institucija, rudarskih poduzeća i medija te upitima zainteresirane javnosti, odnosno zahtjevima za pristup informacijama.

Tijekom istraživanja prikupljena su svjedočanstva o negativnim okolišnim i društvenim učincima povezanim uz rudarenje ugljena, njegov transport željeznicom i izvoz iz teretnih luka u regijama Cesar i Magdalena te posljedicama eksploatacije mineralnih sirovina na planini Sierra Nevada de Santa Marta. Ključni nalazi koji proizlaze iz svjedočanstava predstavljeni u izvještaju uključuju:

- utjecaj na okoliš i prirodu - zagađenje okoliša (zraka, vode i tla), podbačaj prirode te zagađenje i nestanak vodnih resursa, klimatske promjene i gubitak bioraznolikosti kao posljedica rudarskih aktivnosti, kao i razvojnog modela temeljenog na neodrživom načinu eksploatacije prirodnih resursa i sagorijevanju fosilnih goriva
- utjecaj na društvo: zdravstveni problemi povezani uz zagađenje, prisilna preseljenja te nedovoljna informiranost i savjetovanje s lokalnim zajednicama o rudarskim projektima, sigurnosni problemi (nasilje koje se povezuje s rudarenjem ugljena te radni uvjeti radnika u rudnicima), odnosno kršenje ljudskih prava
- utjecaj na gospodarstvo - lokalno, regionalno i državno

Ovim izvještajem želi se:

- prije svega, predstaviti u Hrvatskoj dosad nepoznata svjedočanstva lokalnih dionika o negativnim učincima eksploatacije i međunarodne trgovine ugljenom u kolumbijskoj regiji Cesar
- približiti razvojne teme široj hrvatskoj javnosti te unaprijediti razumijevanje uloge koju Hrvatska ima za održivi razvoj na globalnom nivou te potaknuti solidarnost s građanima zemalja u razvoju, osobito Kolumbije, koja je tijekom niza godina zauzela poziciju drugog najvažnijeg izvora ugljena za TE Plomin
- ukazati na potrebu izgradnje pravednijih odnosa Hrvatske sa zemljama u razvoju - osobito Kolumbijom, temeljenom na zaštiti ljudskih prava i u skladu s konceptom održivog razvoja
- kreirati materijal koji bi mogao biti koristan za organizacije civilnog društva koje žele dalje istraživati navedene teme

Uvod

Zašto uvozimo ugljen u Hrvatsku?

Podaci Državnog zavoda za statistiku (DZS) pokazuju da se u Hrvatsku u periodu 2010.-rujan 2017. od svih vrsta ugljena uvozi najviše kamenog ugljena, u prosjeku nešto nešto više od milijun tona godišnje.¹ Kameni ugljen koristi se diljem svijeta u termoelektranama za proizvodnju električne energije.² TE Plomin 1 koristi uvozni kameni ugljen od 1999.³ Iste godine zatvoren je i posljednji rudnik u Hrvatskoj, Jama Tupljak.⁴ TE Plomin 2 počela je s radom 2000. te također koristi uvozni kameni ugljen⁵, koji se nabavlja na međunarodnom tržištu, između ostalog i iz zemalja u razvoju.

Hrvatska prije svega uvozi kameni ugljen za potrebe TE Plomin, jedine hrvatske termoelektrane na ugljen⁶ koja, prema dostupnim podacima, za svoj rad treba od 780-877 tisuća tona ugljena godišnje⁷, odnosno koja je u periodu 2000.-2010. trošila u prosjeku nešto više od 796 tisuća tona kamenog ugljena godišnje.⁸ Iz navedenih podataka može se zaključiti da je TE Plomin najveći potrošač uvoznog kamenog ugljena, budući da troši u prosjeku 81 posto ukupne količine uvezenog kamenog ugljena godišnje, prosječne vrijednosti 59,8 milijuna eura godišnje.⁹ Preostale količine uvezenog kamenog ugljena koriste se u industriji.¹⁰

Koliko ugljena uvozimo iz Kolumbije?

Od samog početka uvoza, Kolumbija predstavlja značajan izvor kamenog ugljena za Hrvatsku, odnosno TE Plomin,¹¹ dok je jedina vrsta kamenog ugljena kojeg smo uvozili iz Kolumbije bitumenski kameni ugljen. Podaci DZS-a otkrivaju da u periodu 2010.-9.2017. na bitumenski kameni ugljen otpada oko 94 posto ukupnog uvoza kamenog ugljena te da je u Hrvatsku iz Kolumbije stiglo 38 posto ukupno uvezenog bitumenskog kamenog ugljena. čime Kolumbija zauzima drugo mjesto na listi

- 1 Za podatke o uvozu ugljena u periodu 2010.-2017. vidjeti statistiku robne razmjene s inozemstvom Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske: <http://www.dzs.hr/Hrv/DBHomepages/Robna%20razmjena%20s%20inozemstvom/Robna%20razmjena%20s%20inozemstvom.htm>
- 2 <https://www.worldcoal.org/coal/uses-coal/coal-electricity>
- 3 Ministarstvo zaštite okoliša i prirode: Rješenje o objedinjenim uvjetima zaštite okoliša za postojeće postrojenje TE Plomin 1, veljača 2016., str. 52. (http://www.mzoip.hr/doc/01032016_-_rjesenje_ministarstva_od_26_veljace_2016_godine.pdf)
- 4 <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62991>; <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2827>
- 5 <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2730>
- 6 <http://istrapedia.hr/hrv/1093/termoelektrana-plomin-doo/istra-a-z/>; <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=2730>
- 7 EKONERG – Institut za energetiku i zaštitu okoliša, d.o.o.: Studija o utjecaju na okoliš zahvata Rekonstrukcije TE Plomin – zamjena postojeće TE Plomin 1 u cilju modernizacije i povećanja kapaciteta, svibanj 2011., Knjiga 1/4, tablica 1.4.2-1 godišnje potrebe u ugljenu za rad TE Plomin 1 i 2, str. 81. te tablica 1.5.1.2-5 o emisijama TEP1 i TEP2 (2000.-2010.), str 164. i 165. (https://www.istra-istria.hr/fileadmin/dokumenti/novosti/SUO_PUO/SUO_Rekonstrukcije_TE_Plomin_za_javnu_raspravu2.pdf)
- 8 Vlastiti izračun temeljem podataka iz Studije o utjecaju na okoliš zahvata Rekonstrukcije TE Plomin – zamjena postojeće TE Plomin 1 u cilju modernizacije i povećanja kapaciteta
- 9 Vlastiti izračun temeljem podataka o uvozu kamenog ugljena Državnog zavoda za statistiku
- 10 Energetski institut Hrvoje Požar: Energija u Hrvatskoj od 1945. do 2007. godine, svibanj 2009., tablica i slika 2.3. Struktura potrošnje kamenog ugljena u Hrvatskoj, str. 38. (http://www.mzoip.hr/doc/energija_u_hrvatskoj_od_1945_do_2007_godine.pdf); Ministarstvo zaštite okoliša i energetike, Energija u Hrvatskoj 2015., prosinac 2016., 7.2. Energetska bilanca ugljena i koksa, Tablica 7.2.1. Ugljen i koks, str. 179. (<http://www.eihp.hr/wp-content/uploads/2016/12/Energija2015.pdf>)
- 11 www.hkis.hr/Upload/Documents/SSU/Predavanja/VukeliC_TE%20Plomin%202-15%20godina%20izgradnje.pptx; EKONERG – Institut za energetiku i zaštitu okoliša, d.o.o.: Studija o utjecaju na okoliš zahvata Rekonstrukcije TE Plomin – zamjena postojeće TE Plomin 1 u cilju modernizacije i povećanja kapaciteta, svibanj 2011., Knjiga 1/4, Sl. 1.3.1-1: Porijeklo do sada uvezenog ugljena, str. 44.

najvažnijih zemalja iz kojih uvozimo ovaj energent, odnosno prvo mjesto kada govorimo o uvozu ugljena iz zemalja u razvoju. Nešto više bitumenskog kamenog ugljena uvezli smo jedino iz Rusije, i to 43 posto, dok se na trećem mjestu s obzirom na uvezene količine u spomenutom periodu nalazi SAD iz kojeg je uvezeno 15 posto.¹² U odnosu na ove tri zemlje, uvoz iz ostalih zemalja je u spomenutom periodu bio daleko manji. Prema kolumbijskim statističkim podacima, od 2003. naovamo smo u Hrvatsku uvezli preko 4 milijuna tona ugljena iz Kolumbije.¹³

Robna razmjena Hrvatske s Kolumbijom: uvoz ugljena, izvoz teglenica

Statistike o robnoj razmjeni pokazuju da se u periodu 2013.-2016. gotovo cjelokupan uvoz iz Kolumbije u Hrvatsku svodi upravo na ugljen - visokih 96,6 posto vrijednosti ukupnog uvoza iz Kolumbije u Hrvatsku otpada na kameni ugljen.¹⁴ Kada je riječ o izvozu u Kolumbiju, podaci DZS-a pokazuju da čak 89 posto vrijednosti ukupnog izvoza iz Hrvatske u Kolumbiju u spomenutom periodu otpada na "ostala plovila za prijevoz robe i ostala plovila za prijevoz i putnika i robe". S obzirom na vrijednost, opravdano je pretpostaviti da se radi o izvozu 55 teglenica za prijevoz nafte, ukapljenog plina (tzv. LPG, odnosno liquid petroleum gas teglenice) i asfalta, koje je Uljanik grupa u navedenom periodu prodala švedskoj tvrtki Wisby Tankers AB za njeno poslovanje u Kolumbiji.¹⁵

Uloga Hrvatske za globalni razvoj: Kolumbija u Nacionalnoj strategiji razvojne suradnje

I dok Hrvatska s Kolumbijom, odnosno tvrtkama koje posluju u Kolumbiji uvelike gradi gospodarske odnose na trgovanju ugljenom, u svojoj Nacionalnoj strategiji razvojne suradnje za razdoblje od 2017. do 2021. prepoznaje da domaće nacionalne politike, poput trgovinske, industrijske, energetske ili okolišne mogu "i negativno utjecati na napredak država u razvoju".¹⁶

12 Vlastiti izračun temeljem statističkih podataka o robnoj razmjeni s inozemstvom Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske: <http://www.dzs.hr/Hrv/DBHomepages/Robna%20razmjena%20s%20inozemstvom/Robna%20razmjena%20s%20inozemstvom.htm>

13 Vlastiti izračun temeljem podataka o uvozu ugljena u Hrvatsku iz pojedine regije u Kolumbiji. Vidi web Odjela za planiranje rudarstva i energetike (UPME), odnosno agencije pripadajuće Ministarstvu rudarstva i energetike: http://www.upme.gov.co/generadorconsultas/Consulta_Exportaciones.aspx?idModulo=4 UPME

14 Vlastiti izračun temeljem podataka dostupnih na webu DZS-a: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2014/04-02-03_01_2014.htm; https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/04-02-02_01_2016.htm; https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/04-02-02_01_2017.htm

15 <https://uljanik.hr/hr/o-nama/reference-zadnjih-10-godina>

16 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_11_107_2460.html

Upravo Kolumbiju Strategija definira kao jednu od prioritetnih zemalja u razvoju suočenih s "izazovima krhkosti, nestabilnosti, sukoba kao i političke, gospodarske i društvene tranzicije" na koje će Hrvatska usmjeriti "posebnu pozornost." Tako Strategija predviđa da "će suradnja s Kolumbijom otvoriti mogućnosti drugih oblika političke i gospodarske suradnje, kao i međusobne razmjene iskustava i suradnje u drugim zemljama u razvoju."

Strategija određuje kao jedan od sektorskih prioriteta "odgovoran gospodarski razvoj" koji podrazumijeva "održivu proizvodnju i potrošnju". Ona uzima u obzir "rastuće probleme vezane uz klimatske promjene" i potvrđuje da zemljama u razvoju Hrvatska želi pružati podršku "u pogledu ograničavanja ili smanjivanja emisija stakleničkih plinova te u prilagodbi utjecajima klimatskih promjena" te se želi zauzimati "za pravo autohtonih stanovnika na samoodrživo posjedovanje i obradu zemlje". Pritom će Hrvatska "posebnu pozornost" usmjeravati na "uključiv i pravedan gospodarski razvoj" koji "ima pozitivan učinak na razvoj društva u cjelini" i promicati "poštivanje međunarodnih okolišnih, radnih i društvenih standarda". Prema Strategiji, koja se temelji na načelima humanosti, solidarnosti i pravednosti, "poštivanje lokalnog konteksta i običaja" ključno je "za postizanje pozitivnih učinaka kako za privatni sektor tako i za zajednicu".

Rudarski sektor u Kolumbiji: kratki pregled

Kolumbija je treće najveće gospodarstvo u Latinskoj Americi¹⁷ i 45. najveće izvozno orijentirano gospodarstvo na svijetu.¹⁸ Kolumbijski BDP porastao je sa 110 milijardi USD 2003. na 377,7 milijardi USD 2014. godine.¹⁹ Kolumbija je tijekom 2016. najviše izvozila naftu, ugljen i kavu.²⁰ Izvoz kamenog ugljena činio je tijekom 2016. godine 14,8 posto ukupnog kolumbijskog izvoza.²¹

Smatra se da rudarski i energetske sektor pogone razvoj Kolumbije. Udio ovih sektora u BDP-u skočio je s 9,7 posto u razdoblju 2006.-2009. na 11,2 posto u razdoblju 2010.-2013. U istom razdoblju dolazi i do povećanja izravnih stranih ulaganja u sektoru rudarstva i energetike, s gotovo pet milijuna USD 2010. na nešto više od osam milijuna USD 2013. godine, te ona rastu po prosječnoj godišnjoj stopi od 46 posto. Rudarski sektor u BDP-u Kolumbije činio je 2016. godine 2,1 posto ukupnog BDP-a.²²

Ukupno područje Kolumbije iznosi 114,2 milijuna hektara, dok područje pod koncesijama za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina obuhvaća preko 4.3 milijuna hektara, odnosno 3,8 posto ukupnog teritorija. Koncesije za istraživanje, odnosno eksploataciju ugljena čine 16 posto svih koncesija.²³

17 https://www.anm.gov.co/english/Promotion_Colombia_anm

18 <https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/col/>

19 https://energycharter.org/fileadmin/DocumentsMedia/Other_Publications/20160729-Colombia_Energy_Investment_Report.pdf, str. 17.

20 <https://atlas.media.mit.edu/en/profile/country/col/>

21 <http://www.andi.com.co/Documents/Documentos%202016/ANDI-Balance%202016-Perspectivas2017.pdf>, str. 49

22 <https://www.anm.gov.co/sites/default/files/DocumentosAnm/ladu2017presentation.pdf>, str. 5.

23 Idem

Proizvodnja ugljena

Kolumbija je najveći proizvođač ugljena u Južnoj Americi,²⁴ osmi najveći svjetski proizvođač²⁵ te četvrti najveći izvoznik ugljena na svijetu²⁶. Proizvodnja ugljena u Kolumbiji te izvoz su se gotovo utrostručili od 2000. naovamo.²⁷ Iako je proizvodnja ugljena na svjetskoj razini tijekom 2016. zabilježila najveći pad u povijesti bilježenja, za 6,2 posto²⁸, Kolumbija je u istom razdoblju zabilježila rekordan rast proizvodnje. Tako je u ovoj zemlji Globalnog juga 2016. proizvedeno 90,5 milijuna tona ugljena.²⁹ Izvoz kolumbijskog ugljena je u 2016. također porastao, i to za 7,1 posto u odnosu na prethodnu godinu te je iz Kolumbije izvezeno 83,3 milijuna tona ugljena, odnosno najveći dio ukupne proizvodnje.³⁰ Oko 94 posto proizvodnje ugljena u Kolumbiji odnosi se na kameni ugljen, dok se oko 92 posto ukupno proizvedenog kamenog ugljena izvozi u zemlje poput Nizozemske, Turske, Španjolske i SAD-a. Kolumbija je treći najveći izvoznik ugljena u Europsku uniju.³¹

Proizvodnjom ugljena u Kolumbiji bave se isključivo privatne tvrtke, među kojima dominiraju Cerrejon (u vlasništvu konzorcija BHP Billitona, Anglo Americana i Glencorea), američki Drummond te Prodeco (u vlasništvu švicarske tvrtke Glencore). Većina rudnika smještena je u regijama El Cesar i La Guajira u kojima rudare ove korporacije.³² Tijekom 2016. ove dvije regije proizvele su 89 posto ukupno proizvedene količine ugljena u Kolumbiji.³³

Cesar i Guajira - najvažnije rudarske regije

U ekstenzivnom rudarenju unutar Kolumbije od 2005. naovamo prednjači Cesar. U ovoj regiji je 2016. proizvedeno oko 53 posto ukupno proizvedenog kolumbijskog ugljena.³⁴ Sav ugljen koji je tijekom 2016. došao iz Kolumbije u Hrvatsku bio je upravo iz Cesara.³⁵ Službeni kolumbijski statistički podaci pokazuju da se u 2003.-2016. Hrvatsku upravo iz Cesara u Hrvatsku stiglo više kamenog ugljena, no iz Guajire i to 2,6 milijuna tona.

Prema podacima koju je agencija u okviru kolumbijskog Ministarstva rudarstva i energetike dostavila na upit predstavnice kolumbijske zainteresirane javnosti, u razdoblju 2004.-lipanj 2017. najviše kamenog ugljena u Hrvatsku stiglo je upravo iz rudnika u regiji Cesar, i to onih u vlasništvu korporacija Drummond (1,5 milijuna tona) i Prodeco (897 tisuća tona)³⁶ koje rudare u rudarskom okrugu La Jagua de Ibirico. Ove su tvrtke ujedno i najveći proizvođači ugljena u Cesaru te drugi i treći najveći proizvođači u Kolumbiji.³⁷ Drummond je tijekom 2016. u svojim rudnicima u Cesaru proizveo 28,4 milijuna tona ugljena, a Prodeco 16,9 milijuna tona. Osim ovih korporacija, ugljen u Cesaru proizvela je 2016. godine i tvrtka Colombian Natural Resources, u vlasništvu američke Murray Energy Corporation, i to 3 milijuna tona.³⁸

24 http://www.iberglobal.com/files/2016-2/colombia_eia.pdf, str. 1.

25 <https://www.statista.com/statistics/265638/distribution-of-coal-production-worldwide/>;
<https://www.bp.com/content/dam/bp/en/corporate/pdf/energy-economics/statistical-review-2017/bp-statistical-review-of-world-energy-2017-coal.pdf>

26 <https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/CoalInformation2017Overview.pdf>, str. 5.

27 <https://www.rosalux.de/en/publication/id/9251/perspectives-on-colombian-coal/>

28 https://www.fkit.unizg.hr/_download/repository/Energetika_KI_6_NOVO_predavanje_ugljen%5B1%5D.pdf

29 https://www.anm.gov.co/?q=colombia_registra_produccion_record_de_carbon_en_2016_principal2

30 <https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/CoalInformation2017Overview.pdf>

31 https://energycharter.org/fileadmin/DocumentsMedia/Other_Publications/20160729-Colombia_Energy_Investment_Report.pdf, str. 49.

32 <https://www.rosalux.de/en/publication/id/9251/perspectives-on-colombian-coal/>

33 https://www.anm.gov.co/?q=colombia_registra_produccion_record_de_carbon_en_2016_principal2

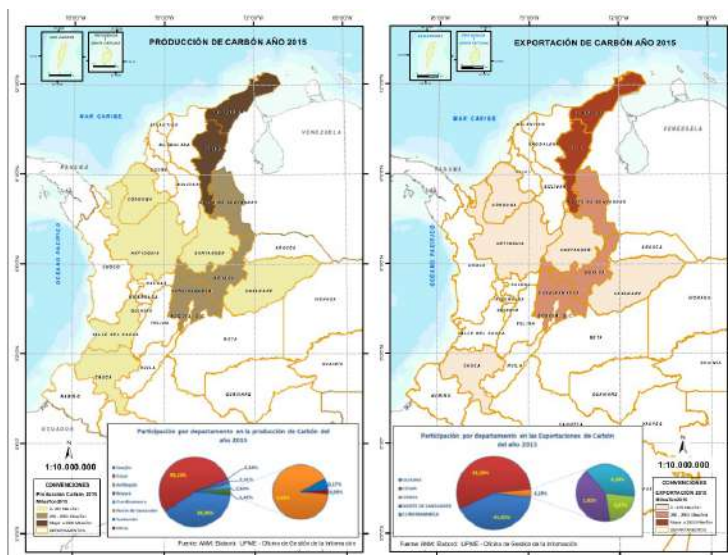
34 Idem

35 Podatke o uvozu ugljena u Hrvatsku iz pojedine regije u Kolumbiji vidjeti web Odjela za planiranje rudarstva i energetike (UPME), odnosno agencije pripadajuće Ministarstvu rudarstva i energetike:
http://www.upme.gov.co/generadorconsultas/Consulta_Exportaciones.aspx?idModulo=4 UPME

36 E-mail komunikacija s kolumbijske zainteresirane javnosti s predstavnikom Odjela za planiranje rudarstva i energetike (UPME), 28. srpnja 2017.

37 <https://www.rosalux.de/en/publication/id/9251/perspectives-on-colombian-coal/>, str. 13.

38 https://www.anm.gov.co/?q=colombia_registra_produccion_record_de_carbon_en_2016_principal2

Ilustracija 1 Kolumbijske regije Cesar i La Guajira (označene tamno smeđom te tamno crvenom bojom) su i 2015. prednjačile u proizvodnji te izvozu ugljena. (Karte preuzete s <http://sig.simec.gov.co/GeoPortal/Mapas/Mapas>)

U usporedbi s time, iz Guajire, regije u kojoj se, uz Cesar, proizvodi najviše ugljena u Kolumbiji, uvezli smo u navedenom periodu 1,6 milijuna tona ugljena.³⁹ Iako ova regija nije u fokusu ovog izvještaja, vrijedi podsjetiti da eksploatacija ugljena u rudniku Cerrejon u Guajiri uvelike doprinosi nestašici vode i, s njome povezanoj, humanitarnoj krizi, prisilnim raseljenjima te općem siromaštvu i gladi.⁴⁰ Guajira poput Cesara spada u karipsku Kolumbiju te je Cerrejon svega oko četiri i pol sata vožnje udaljen od rudarskog okruga La Jagua.

Iako bi se moglo pomisliti da su ovo neke od najrazvijenijih kolumbijskih regija, mediji izvještavaju o tome da je u regiji Cesar gotovo svaka druga osoba siromašna (420 tisuća) te je i veći broj osoba koje žive u ekstremnom siromaštvu no 2015.⁴¹, dok je Guajira treća najsiromašnija regija u Kolumbiji.⁴²

Više štete, nego koristi od ekstenzivnog rudarenja ugljena

Prema brifingu Okolišnog instituta Štokholm, u skorije vrijeme sve je više akademika, aktivista i lokalnih zajednica koje propituju dobrobiti ekstenzivnog rudarenja ugljena zbog okolišnih i društveno-ekonomskih posljedica koje ono podrazumijeva.⁴³

Razlozi za ovo su višestruki. Primjerice, istraživanja su pokazala da jedinice lokalne samouprave koje su od tvrtki primile visoke iznose tantijema za eksploataciju ruda u načelu nisu ostvarile veće društveno blagostanje, u smislu dobrobiti za javno obrazovanje, zdravstvo i infrastrukturu, od onih koje nisu primile tantijeme, unatoč značajnim razlikama u financijskim resursima. Prema Institutu, sustav distribucije tantijema reformiran je 2012. kako bi se prihodi od tantijema pretočili u koristi za lokalne zajednice, no uz nejasne rezultate.

Predstavnici Centra za istraživanje ugljena, građanske inicijative iz Valledupara, rekli su istraživačkom timu da je reforma postigla upravo suprotni efekt jer je njome centraliziran sustav tantijema te stoga danas svi tantijemi odlaze državi, a ne jedinicama lokalne samouprave.

Također, su objasnili da je dolaskom rudarstva, poljoprivredni sektor u Cesaru pao s 45 posto udjela 1990-ih na 21 posto 2004. te da je udio rudarskog sektora u istom razdoblju porastao s 8 na 34 posto.

Navedeno je negativno utjecalo na suverenitet i autonomiju Cesara i njegovih stanovnika. Budući da se sada osnovna ekonomska aktivnost svodi na eksploataciju prirodnih resursa, regija i njeni ljudi su izgubili svoju prehrambenu neovisnost te se danas u Cesar uvozi četiri puta više hrane nego ranije. Smanjila se i

39 Idem

40 <http://www.zelena-istra.hr/?q=node/1637>; <http://www.h-alter.org/vijesti/transnacionalna-okupacija-kolumbije>; <https://www.politico.eu/interactive/in-pictures-the-cost-of-coal-in-colombia/>; <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2016/02/life-latin-america-largest-open-pit-coal-160201114829811.html>; https://www.vice.com/en_us/article/yvymaw/why-do-indigenous-children-in-colombia-keep-dying-of-thirst-456

41 <http://elpilon.com.co/cesar-donde-va-pobreza/>

42 <http://elpilon.com.co/cesar-donde-va-pobreza/>

43 <https://www.sei-international.org/mediamanager/documents/Publications/SEI-DB-2017-The-changing-politics-of-coal.pdf>

zaposlenost jer rudarstvo ne zapošljava radne snage kao poljoprivreda.

Istraživačkom timu u Centru su ispričali da su osnovne ekonomske aktivnosti u regiji Cesar nekoć su bile povezane uz sektore poljoprivrede i stočarstva. I općine koje danas spadaju u rudarski okrug La Jagua de Ibirico nekada su bile prvenstveno poljoprivredne. Svojim su proizvodima hranile cijelu regiju, a u njima su se pretežito proizvodili pamuk i riža. Zaposlenost je bila visoka i ljudi su dobro živjeli. Danas ljudi nemaju posla. Rudnici uglavnom ne zapošljavaju lokalnu radnu snagu.

Danas je poljoprivreda u Cesaru "u bankrotu" a mali se poljoprivrednici (*campesinos*) organiziraju kako bi izvršili pritisak na vladu te kako bi se stimulirale aktivnosti u poljoprivredi.

Vlada, kažu predstavnici Centra iz Valledupara, sve manje osluškuje potrebe stanovnika i sve više prati upute međunarodnih financijskih institucija poput MMF-a te Svjetske banke ili OECD-a. (*Informacije temeljem razgovora istraživačkog tima s predstavnicima Centra za istraživanje ugljena nprovedenom 21 srpnja 2017. u Valleduparu, regiji Cesar, Kolumbija.*)

Prema štokholmskom institutu, upitno je i koliko rudarski sektor doprinosi javnim financijama, budući da država podržava rudarske korporacije na različite načine.⁴⁴

Kolumbijski ekonomist Guillermo Rudas je 2010. istražio porezne olakšice koje vlada odobrava rudarskim korporacijama te je zaključio da je 2007. i 2009. iznos poreznih olakšica koje je vlada odobrila multinacionalnim korporacijama bio veći od iznosa tantijema koje su korporacije u tim godinama morale platiti za eksploataciju ruda (iznosa koji se računa kao postotak s obzirom na eksploatirane količine).⁴⁵

Ilustracija 2 U rudarskom okrugu La Jagua u regiji Cesar česta su pojava neasfaltirani nogostupi, kao i kućice od slame i zemlje koje, prema opservacijama istraživačkog tima, ukazuju na neimaštinu (lijevo). U ovome okrugu nalazi se i selo Boqueron. Većina kućica u Boqueronu također nije izgrađena od čvrstih građevinskih materijala poput cigle, niti tamo ima asfaltiranih cesta (desno).

Andrea Cardoso, profesorica okolišne ekonomije na Sveučilištu Magdalena iz grada Santa Marta je u svojoj doktorskoj disertaciji izračunala da vrijednost društvenih i okolišnih šteta koje nastaju rudarenjem tone ugljena u regiji Cesar gotovo trostruko premašuje tržišnu vrijednost te iste tone ugljena. Cardoso je za izračun uzela u obzir štete na lokalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini, poput zagađenja tla, vode i zraka te troškova koje ono proizvodi za javno zdravstvo. Također, uzela je u obzir troškove koji nastaju zbog

44 <https://www.sei-international.org/mediamanager/documents/Publications/SEI-DB-2017-The-changing-politics-of-coal.pdf>

45 https://books.google.hr/books?id=_Pk2DwAAQBAJ&lpq=PA98&ots=7s2O19Jfou&dq=guillermo%20rudas%20tax%20exemptions%20colombia%20coal&pg=PA98#v=onepage&q=guillermo%20rudas%20tax%20exemptions%20colombia%20coal&f=false, str. 98.; <http://www.h-alter.org/vijesti/tri-puta-veca-steta>

regionalnih nesreća na željeznici kojom se transportira ugljen iz regije Cesar do luka za izvoz u regiji Magdalena, smrti radnika u rudnicima i raseljavanja lokalnih zajednica. Pritom, u izračun nije uključila, primjerice, nestanak izvora vode i utjecaj na bioraznolikost koje je "nemoguće izraziti i nadoknaditi novcem".⁴⁶

Osim toga, ovisnost o izvozu mineralnih sirovina kolumbijsko gospodarstvo čini osjetljivim na promjene cijena na svjetskom tržištu.⁴⁷ Iz ovog razloga Cardoso ističe da bi se Kolumbija trebala fokusirati i na druge aktivnosti poput poljoprivrede, stočarstva ili obrazovanja.

Nevladine organizacije poput *Tierra Digna* i *FoE Colombia*, upozoravaju da je "ekstraktivni ekonomski model", koji se

temelji na eksploataciji prirodnih resursa poput ugljena, nafte, zlata, bakra, nikla, dragog kamenja i građevinskih materijala "nametnut" te da na djelu imamo "novi oblik kolonijalizma"⁴⁸ i "transnacionalnu okupaciju Kolumbije"⁴⁹ od strane rudarskih korporacija.

Radi se, prije svega, o tome da rudarske tvrtke, i kada nemaju potporu lokalnih zajednica, uz pomoć države uspijevaju dobiti rudarske koncesije, odnosno podršku za širenje rudarskih operacija.

Stoga se i jedinice lokalne samouprave sve više bore za pravo odlučivanja o razvoju rudarenja na njihovom području. Naime, nacionalna vlada preferira vidjeti Kolumbiju kao "rudarsku državu". Rudarskim kodeksom uvedenim 2001. vlada nije dozvoljavala lokalnim samoupravama da, temeljem rezultata javnog savjetovanja, odnosno referenduma na lokalnoj razini (*consulta popular*), zabrane rudarenje na njihovom području. Ustavni sud je 2016. proglasio tu zabranu neustavnom te ju je ukinuo.⁵⁰

Nacionalnu vladu na sudu je 2015. pobijedila i udruga *Tierra Digna*. Sud je privremeno suspendirao plan o strateškim rudarskim područjima koji je predvidio davanje oko 20 posto kolumbijskog teritorija, odnosno 20,5 milijuna hektara u rudarske koncesije. Plan je "pao" upravo stoga što u jednoj kolumbijskoj regiji prije donošenja plana nije provedeno savjetovanje s lokalnom zajednicom, no ovoga puta onom etničkom (*consulta previa*). Iako rezultati ovakvog savjetovanja nisu obvezujući te se zato događa da se prethodno savjetovanje provodi kao formalnost, sud je pronašao da je savjetovanje ipak moralo biti provedeno.⁵¹

Kolumbijski Ustavni sud donio je od 2010. do 2016. preko 50 presuda vezanih za rudarske aktivnosti, a mnoge se smatraju suprotnim rudarskim interesima. Kako bi obranile vlastite interese, rudarske tvrtke optužile Sud za "sudski aktivizam", odnosno donošenje odluka temeljem osobnih i političkih preferencija, a ne zakona.⁵²

46 <http://www.h-alter.org/vijesti/tri-puta-veca-steta>;
https://www.researchgate.net/publication/283119786_Behind_the_life_cycle_of_coal_Socio-environmental_liabilities_of_coal_mining_in_Cesar_Colombia
https://econpapers.repec.org/article/eeeeecolec/v_3a120_3ay_3a2015_3ai_3ac_3ap_3a71-82.htm

47 https://www.indexmundi.com/colombia/economy_profile.html

48 <http://www.h-alter.org/vijesti/novi-oblik-kolonijalizma>

49 <http://www.h-alter.org/vijesti/transnacionalna-okupacija-kolumbije>

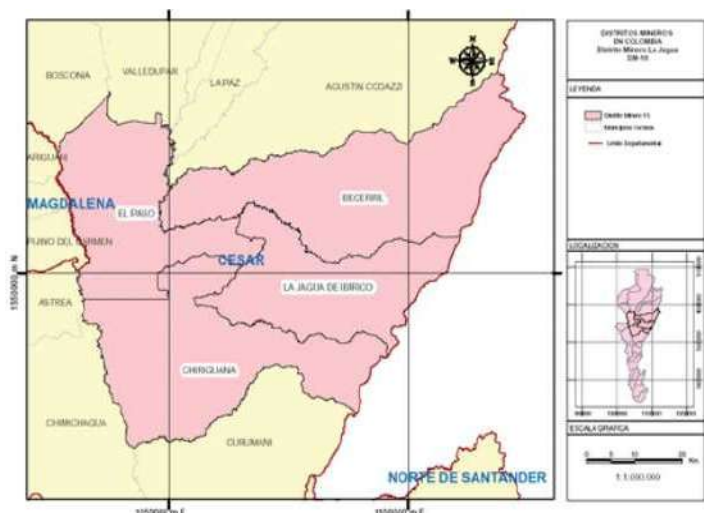
50 <https://www.sei-international.org/mediamanager/documents/Publications/SEI-DB-2017-The-changing-politics-of-coal.pdf>

51 <http://tierradigna.org/mineria-metales/2015/05/19/courts-ruling-suspends-strategic-mining-areas/>; <http://www.h-alter.org/vijesti/novi-oblik-kolonijalizma>; <https://www.abcolombia.org.uk/abcolombia-partner-prior-consultation-strategic-mining-areas/>

52 <https://www.sei-international.org/mediamanager/documents/Publications/SEI-DB-2017-The-changing-politics-of-coal.pdf>

Cesar i Magdalena - stanje na terenu

Zajednice u Cesaru opkoljene rudnicima - prisilno raseljenje Boquerona⁵³

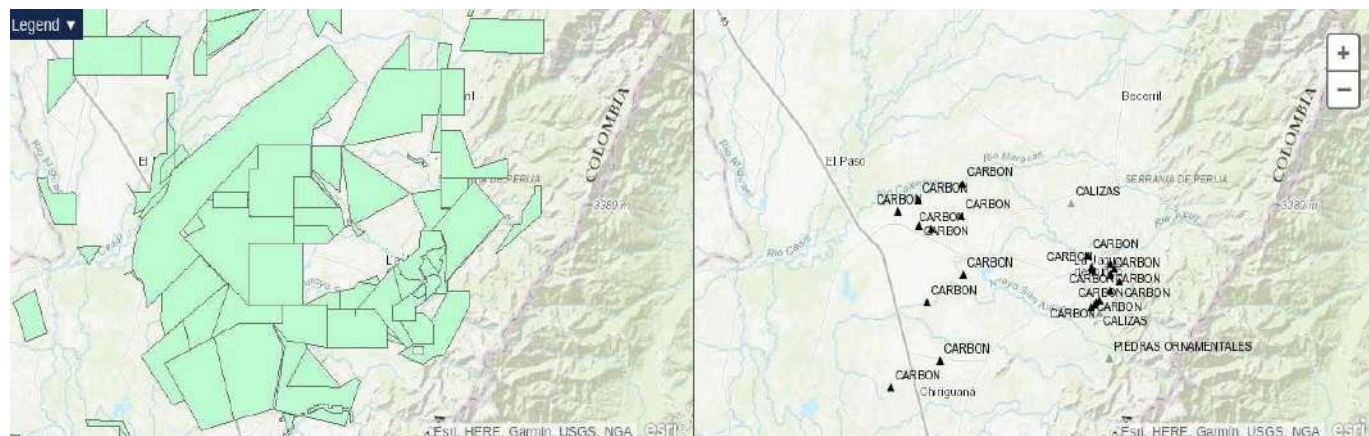

Ilustracija 4: Rudarski okrug La Jagua de Ibirico nalazi se na području nekoliko općina u središnjem Cesaru. Rozom bojom su naznačena područja općina. La Jagua de Ibirico, El Paso, Becerril i Chiriguana. (Preuzeto s <http://www.upme.gov.co>)

U središnjem Cesaru, odnosno rudarskom okrugu La Jagua de Ibirico⁵⁴ nalaze se brojni rudnici. Tu su Drummondovi Pribbenow, poznat i kao La Loma te El Descanso.⁵⁵ Zatim su tu rudnici Calenturitas i La Jagua i Yerbabuena, El Tesoro tvrtke Prodeco⁵⁶ te El Hatillo i La Francia koji pripadaju tvrtci Colombian Natural Resources.⁵⁷ Ondje se nalazi i Cerro Largo u vlasništvu tvrtke Norcarbon. Drummond je najavio i širenje rudarskih operacija na svoja nalazišta Rincón Hondo, Similoa i Cerrolargo.⁵⁸

Upravo okružene ovim golemim rudnicima otvorenog kopa, ali i pripadajućom infrastrukturom poput željeznice za transport ugljena, nalaze se lokalne zajednice Boqueron i El Hatillo. Ovo su dvije od tri zajednice koje, u vrijeme terenskog istraživanja, još uvijek pregovaraju s rudarskim korporacijama o procesu prisilnog preseljenja.

Naime, 2010. godine, Vlada je donijela rezoluciju prema kojoj stanovnici ovih zajednica te zajednice Plan Bonito moraju napustiti vlastita sela zbog zagađenja zraka koje je nastalo kao posljedica rudarenja. Za preseljenje je vlada zadužila rudarske korporacije koje su, prema rezoluciji, odgovorne za zagađenje.⁵⁹

Ilustracija 5: Prikaz rudarskih koncesija (lijevo) te rudnika (desno) u rudarskom okrugu La Jagua. Crni trokutići naznačuju rudnike ugljena.

53 Infomacije iznesene u ovom odjeljku temelje se, prije svega, na razgovorima istraživačkog tima s predstavnicima zajednice Boqueron provedenim 22. i 23. srpnja 2017. u selu Boqueron, općini La Jagua de Ibirico, regiji Cesar, Kolumbija

54 Tierra Digna: Ugljen iz Kolumbije: Tko pobjeđuje, tko gubi? Rudarstvo, globalna trgovina i klimatske promjene, listopad 2015. (<http://tierradigna.org/mineria-carbon/2015/10/14/el-carbon-de-colombia-quien-gana-quien-pierde/>)

55 <http://www.drummond.com/our-operations/mines/?lang=en>;

56 <http://www.grupoprodeco.com.co/es/quienes-somos/nuestras-operaciones/mina-la-jagua/>

57 <http://www.murrayenergycorp.com/production/>; https://www.anm.gov.co/?q=colombia_registra_produccion_record_de_carbon_en_2016_principal2

58 Tierra Digna: Ugljen iz Kolumbije: Tko pobjeđuje, tko gubi? Rudarstvo, globalna trgovina i klimatske promjene, listopad 2015. (<http://tierradigna.org/mineria-carbon/2015/10/14/el-carbon-de-colombia-quien-gana-quien-pierde/>)

59 Idem

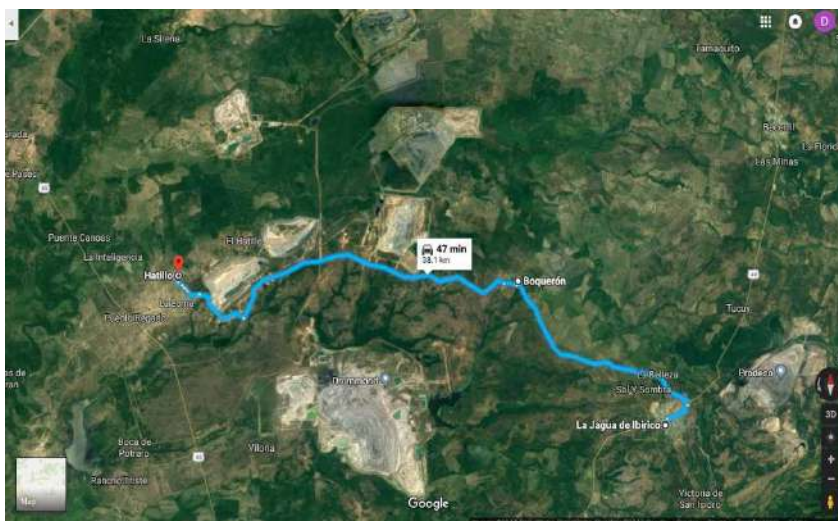
Boqueron je zajednica od oko 1000 ljudi. Izjašnjavaju se kao Afro-Kolumbijci, nerazdvojivo su povezani uz svoj teritorij koji je važan segment njihovog identiteta. Tvrde da su nekoć bili jedna od bogatijih zajednica u Cesaru. Osim što su proizvodili platane, juku, rižu i pamuk, ribarili su u obližnjim rijekama i potocima, lovili divljač, uzgajali stoku te pravili sir i vrhnje. Svoje su proizvode prodavali u obližnjoj La Jagui de Ibirico. Danas je, kažu, okoliš toliko zagađen da ovdje ljudi više ne mogu živjeti, niti je moguće baviti se uobičajenim aktivnostima koje su bile temeljni izvor prihoda za gotovo sve pripadnike zajednice.

U zagađenom okolišu i priroda se bori za svoj opstanak. "Naša majka zemlja izgubila je svoju snagu i mudrost", rekli su predstavnici Boquerona objašnjavajući smanjene prinose manga, naranči i guava te nemogućnost da se pronađe stablo s više od 100 plodova.

Istaknuli su kako nikada nisu bili bogati, no da su živjeli dobro od lova i uzgajanja hrane. Danas zbog posljedica rudarenja jedva preživljavaju jer hranu moraju kupovati, dok s druge strane, više nemaju kako zaraditi sredstva potrebna za život. Samim time veliki društveni problem u Boqueronu je siromaštvo, a mještani svjedoče i o povezanim problemima kao što su prostitucija i ovisnosti o drogama.

Tierra Digna izvještava da kolumbijske norme uspostavljaju niže standarde kvalitete zraka no što su standardi EU ili SAD-a te da vrijednosti dozvoljenih maksimalnih koncentracija onečišćujućih tvari prevazilaze vrijednosti koje preporučuje Svjetska zdravstvena organizacija, kao i da postoje nedostaci sustava nadzora kvalitete zraka od strane kolumbijskih okolišnih vlasti. Unatoč tome, ističu, mjerenja tijekom posljednjih godina dokazuju da je zrak u ovome području Cesara ponekad toksičan te su mjerne stanice znale zabilježiti koncentracije ukupnih lebdećih čestica te čestica manjih od 10 mikrona (PM10) koje prevazilaze kolumbijske norme.⁶⁰

Danas se lebdeće čestice i ozon smatraju onečišćujućim tvarima koje najviše ugrožavaju ljudsko zdravlje, dok izloženost ovim tvarima može dovesti do bolesti respiratornog sustava, kao i preuranjene smrti. Što su čestice sitnije, to su opasnije za zdravlje. Znanstvenici upozoravaju da dugotrajna izloženost finim lebdećim česticama može uzrokovati aterosklerozu, neželjene ishode trudnoće i bolesti dišnih putova kod djece te da je dokazana uzročno-posljedična veza između PM2,5 i kardiovaskularnih bolesti te smrti uzrokovanih bolestima dišnih putova. Svake godine gotovo sedam milijuna ljudi umire od zagađenja zraka koje, samim time, uzrokuje svaku osmu smrt te se povezuje i s rakom.⁶¹

Ilustracija 6: Pozicija lokalnih zajednica Boqueron i Hatillo u odnosu na brojne obližnje rudnike. Prosječnom Zapadnjaku već i ovaj prizor sleduje krv u žilama. Teško je zamisliti život uz toliki broj rudnika u neposrednom susjedstvu. (Prikaz preuzet s <http://maps.google.com/>)

Osim zagađenog zraka, u Boqueronu je veliki problem i voda. Predstavnici zajednice su tijekom razgovora s istraživačkim timom istaknuli da se ljeti područje zbog nestašice vode pretvara u pustinju. Naime, prema podacima UN-a, čak 16,95% kolumbijskog teritorija pogođeno je dezertifikacijom, a jedno

60 Tierra Digna: Ugljen iz Kolumbije: Tko pobjeđuje, tko gubi? Rudarstvo, globalna trgovina i klimatske promjene, listopad 2015. (<http://tierradigna.org/mineria-carbon/2015/10/14/el-carbon-de-colombia-quien-gana-quien-pierde/>)

61 https://bib.irb.hr/datoteka/783913.Tahir_Sofili_ZDRAVLJE_I_OKOLI_recenzirano.pdf

od tih područja je i Cesar.⁶² Osim toga, zajednica je iznijela da su zagađeni dostupni izvori vode.

Ovo potvrđuje i studija kvalitete vode u potoku Pajuil koji se nalazi u neposrednoj blizini sela Boqueron. Prema studiji, o kojoj izvještava Tierra Digna, potok je zagađen olovom, odnosno količina olova u potoku je 37,5 posto veća no što je dozvoljeno kolumbijskim nacionalnim zakonodavstvom. Olovo je izrazito toksičan teški metal, smatra se kancerogenim te se povezuje s oštećenjima mozga i bubrega. Kako piše Tierra Digna, ne samo da su u Boqueronu izgubili pravo na pitku vodu iz potoka iz kojeg se zajednica ranije napajala, nego zagađenost može izazvati bolesti poput raka i oštećenja vitalnih organa.⁶³

Osim toga, rudnici ugljena su modificirali prirodne hidrografske mreže, odnosno izmijenili vodne tokove. Do 2014. Drummond i Prodeco su izmijenili tok šest riječnih kanala, sedam potoka i tri rijeke.⁶⁴

Tu je i zagađenje površinskih voda do kojeg dolazi otapanjem određenih spojeva koji tvore stijene ili promjenama pH vode uzrokovanih oksidacijom pirita sadržanog u ugljenu. Pritom se prilikom eksploatacije ugljena oslobađaju sumpor, fosfor i olovo koji ulaze u zemlju te podzemne vode. Podzemne vode zatim zagađuju bunare iz kojih se lokalno stanovništvo često napaja tijekom suša.⁶⁵

Ilustracija 7: U Odboru za obranu vode, građanskoj inicijativi iz La Jague, tvrde da bazeni (lijevo) koji bi trebali pomoći u pročišćavanju otpadnih voda iz rudnika pomažu samo time što se u njima iz vode uklanja čvrsti otpad. No, nakon što se čestice ugljene prašine stalože na dnu, u vodi i dalje ostaje kemijsko zagađenje. Osim ovog, nema drugog načina pročišćavanja otpadnih voda u rudnicima, a tvrtke čiste bazene tek prije kontrola Ministarstva zaštite okoliša. U blizini rudnika istraživački tim je zamijetio izuzetan smrad koji se širio iz cijevi s otpadnim vodama iz rudnika (desno).

Prema Tierri Digni, mjerenja nadležnih javnih institucija u rudniku La Loma i okolnim područjima zabilježila su visoke razine zagađenja površinskih i podzemnih voda teškim metalima te znatno smanjenje dostupne količine podzemnih voda. ANLA, kolumbijsko nacionalno tijelo koje izdaje okolišne dozvole izdalo je, čak 12 rezolucija kojima je Drummond sankcioniran za prakse povezane s fizičkim ili kemijskim zagađenjem vode poput ispuštanja tekućeg otpada u riječna tijela, pa i neovlaštene okupacije rijeka. Kazne koje je ova tvrtka dobila do lipnja 2014. iznose oko 2 milijarde kolumbijskih pesosa, što danas iznosi oko 550 tisuća eura.⁶⁶

62 <http://www.un.org/esa/agenda21/natlinfo/countr/colombia/desertification.pdf>

63 Tierra Digna: Ugljen iz Kolumbije: Tko pobjeđuje, tko gubi? Rudarstvo, globalna trgovina i klimatske promjene, listopad 2015. (<http://tierradigna.org/mineria-carbon/2015/10/14/el-carbon-de-colombia-quien-gana-quien-pierde/>)

64 Idem

65 Idem

66 Idem

Ilustracija 8: Kamion polijeva cestu kraj rudnika kako bi se staložila prašina koja nastaje prolaskom kamiona za transport ugljena i drugih vozila iz rudnika. U Odboru za obranu vode, građanskoj inicijativi iz La Jagua smatraju da se voda na ovaj način rasipa. Kažu nam da ova mjera nije učinkovita zbog velike vrućine zbog koje se poliveno tlo vrlo brzo suši.

UNDP je utvrdio da je potrošnja vode povezana s eksploatacijom ugljena u Cesaru s vremenom samo rasla te zaključio da će s porastom proizvodnje u rudnicima voda biti sve teže dostupna jer će je sve više koristiti rudnici, kao i zbog kiselosti voda koje koriste rudnici.⁶⁷

Prodeco je izvijestio kolumbijske institucije o podacima iz kojih proizlazi da za proizvodnju 100 tisuća tona ugljena treba 17.832 kubičnih metara vode.⁶⁸ Budući da je Prodeco u Cesaru prošle godine proizveo gotovo 17 milijuna tona ugljena, temeljem navedenog podatka može se izračunati da je Prodeco u godinu dana okvirno potrošio nešto više od 3 milijuna metara kubnih vode. Da su sve tvrtke koje eksploatiraju ugljen u Cesaru prošle godine trošile jednake količine vode za proizvodnju 100 tisuća tona ugljena, to bi značilo da je tijekom 2016. za eksploataciju više od 48,2 milijuna tona ugljena u rudarskom okrugu La Jagua potrošeno preko 8,6 milijuna kubičnih metara, odnosno oko 23,5 tisuće kubičnih metara, tj. 23,5 milijuna litara vode dnevno.⁶⁹ Prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji i UN-u, čovjeku je za zadovoljavanje osnovnih dnevnih potreba potrebno barem 50 litara vode.⁷⁰ Dakle, količina vode koju su rudnici u okrugu La Jagua potrošili 2016. mogla bi zadovoljiti osnovne dnevne potrebe 1292 osobe (primjerice cijele zajednice Boqueron i još 200-tinjak osoba) tijekom godine dana!

U kontrastu s ovom informacijom, stoji informacija o tome da u selu Boqueron nije dostupna pitka voda. Postoji jednostavni sustav vodoopskrbe koji se sastoji od plastičnih cijevi provedenih uličicama seoca, no on je spojen na sustav za pročišćavanje koji je pokvaren već tri godine jer ga, tvrde u zajednici, lokalna vlast još uvijek nije popravila. Budući da nemaju novaca za kupovinu vode, u Boqueronu ipak piju onu nepročišćenu, iz bunara, koja je dostupna dnevno koliko i struja, tijekom jutra, najčešće tek na tri sata. Također, u Boqueronu ne postoji sustav odvodnje koji je, kao i voda, nužan za osiguranje sanitarnih uvjeta.

⁶⁷ Idem

⁶⁸ Idem

⁶⁹ Vlastiti izračun temeljem podataka i izračuna iznesenih u izvještaju *Tierra Digna: Ugljen iz Kolumbije: Tko pobjeđuje, tko gubi?* Rudarstvo, globalna trgovina i klimatske promjene, listopad 2015. (<http://tierradigna.org/mineria-carbon/2015/10/14/el-carbon-de-colombia-quien-gana-quien-pierde/>)

⁷⁰ http://www.who.int/water_sanitation_health/emergencies/qa/emergencies_qa5/en/

Dakle, žiteljima Boquerona ne samo da nije zajamčeno pravo na čist okoliš, nego nemaju ni pravo na pristup pitkoj vodi i odvodnji te su im ugrožena prava na život i zdravlje, na pristup prirodnim resursima i na teritorij.⁷¹ Budući da više nemaju kako zarađivati, osuđeni su na siromaštvo.

Ljudi iz Boquerona su ujedno lišeni mogućnosti slobodnog kretanja vlastitim krajem. Zbog opasnosti od erozije i odrona tla koje uzrokuju česte eksplozije u rudnicima te deforestacija zabranjeno im je kretati se šumom. Svakodnevno oko 13 sati mještani osjete mali potres od eksplozija iz rudnika koje su dosad oštetile mnoge kuće.

Kroz powerpoint prezentaciju mještani su prikazali istraživačkom timu i druge negativne posljedice eksploatacije ugljena poput i do 700 metara visokih brda ostatnog rudarskog materijala razasuta po čitavom kraju, prorijeđenu i bolesnu vegetaciju u okolini sela ili šuma eukaliptusa koje su zasadile korporacije i koje dodatno negativno utječu na okoliš, budući da je eukaliptusima za rast potrebno mnogo vode.

Ukazali su na željeznicu kojom se prevozi ugljen, za koju kažu da zagađuje zrak ugljenom prašinom cijelim putem do luka za izvoz ugljena u Cienagi u regiji Magdalena. Naime, smrvljeni ugljen iz rudnika u okolini Boquerona dovozi se kamionima do postrojenja u kojima se ugljen tovari u nenatkrivene vagone, što znači da vjetar može s lakoćom u okoliš razbacati mnoštvo sitnih čestica ugljena. Lošu signalizaciju na pruzi, koja čak i prolazi kroz središte jednog grada, smatraju uzrokom nesreća sa smrtnim ishodom.

⁷¹ Tierra Digna: Ugljen iz Kolumbije: Tko pobjeđuje, tko gubi? Rudarstvo, globalna trgovina i klimatske promjene, listopad 2015.

Navode iz Boquerona potvrđuju i službena mjerenja koja su pokazala da su u nekim područjima uz željeznicu tijekom posljednjih godina zabilježene visoke koncentracije ukupnih lebdećih čestica.⁷² Željeznicom dugačkom 193 kilometra upravlja tvrtka Fenoco u vlasništvu Prodeca, Drummonda i CNR-a.⁷³ Da željeznica narušuje kvalitetu života zajednica kroz koje prolazi potvrdio je 2014. i kolumbijski Ustavni sud kada je zaštitio prava stanovnika Općine Bosconia na privatnost, mir i zdravlje, odnosno zdrav okoliš te je suspendirao prijevoz ugljena vlakovima koji prolaze manje od 100 metara od kuća u doba od 22:30 do 4:30 sati.⁷⁴

Zbog svega u Boqueronu kažu da su "zatvorenici u vlastitom selu", i da su "svi bolesni" te da "gube živote zbog rudarenja" za koje smatraju da se "razmahalo" zbog loše državne politike. Predstavnici Boquerona istaknuli su da pate od respiratornih problema, glavobolja, problema rada srca, problema s očima i kožnih osipa te da su navedenim pogođeni i djeca i odrasli.

Prije nekoliko godina znanstvenici su usporedili koncentracije teških metala u jetri miševa iz La Jague i La Lome, u odnosu na koncentracije u jetri miševa iz kontrolne skupine iz Valledupara. U jetrama miševa iz rudarskog kraja pronađene su znatno više koncentracije bakra, kadmija i cinka. Znanstvenici su zaključili da aktivnosti povezane s rudarenjem ugljena mogu stvoriti onečišćujuće tvari koje mogu dovesti do oštećenja DNA te mogu dovesti do razvoja kronične bolesti. Stoga je, prema njima, neophodno provesti preventivne mjere kako bi se smanjili učinci rudarenja ugljena na okruženje te kako bi se zaštitilo ljudsko zdravlje. (Izvor: Guerrero, Angelica & Olivero-Verbel, Jesus & Marrugo-Negrete, José. (2014). Heavy metals in feral mice from coal-mining areas of Colombia and expression of genes related to oxidative stress, DNA damage and exposure to metals. *Mutation Research/Genetic Toxicology and Environmental Mutagenesis*. 762. . 10.1016/j.mrgentox.2013.12.005.)

Kada je riječ o preseljenju, dosad je samo zajednica Plan Bonito odseljena iz rudarskog područja. U Boqueronu svjedoče da, budući da nije došlo do kolektivnog preseljenja, zajednica kao takva više ne postoji te da su njeni članovi siromašniji no ranije. Iz ovog razloga, ali i stoga što se boje da će, poput Plan Bonita, izgubiti svoju povijest, kulturu i tradiciju, žitelji sela Boqueron, u svojim pregovorima s rudarskim korporacijama, inzistiraju na kolektivnom preseljenju.

Ujedno su ogorčeni što pregovori o njihovom preseljenju traju već sedam godina. Tvrde da od države nisu dobili nikakvu pomoć te da bi, da nema podrške udruge Tierra Digna, morali sami pregovarati s multinacionalnim korporacijama o uvjetima preseljenja. Žitelji Boquerona ističu da se radi o prisilnom preseljenju, jer oni nisu samostalno odabrali napustiti svoje selo, već to moraju učiniti kako bi spasili svoje zdravlje od negativnih posljedica eksploatacije ugljena u brojnim obližnjim rudnicima. Za njih je najgora neizvjesnost.

Unatoč svemu, smatraju da eksploatacija ugljena ne mora nužno biti loša, no zahtijevaju svoja prava. Od tvrtki traže adekvatno novo mjesto za život i kompenzacije razmjerne počinjenoj šteti, a inzistiraju da kupci ugljena prestanu uvoziti ugljen te izvrše pritisak na korporacije i vlasti kako bi im se zajamčila njihova prava, odnosno kako bi se, dok su god u Boqueronu, investiralo u infrastrukturu njihovog sela te kako bi im se omogućio barem minimalan životni standard.

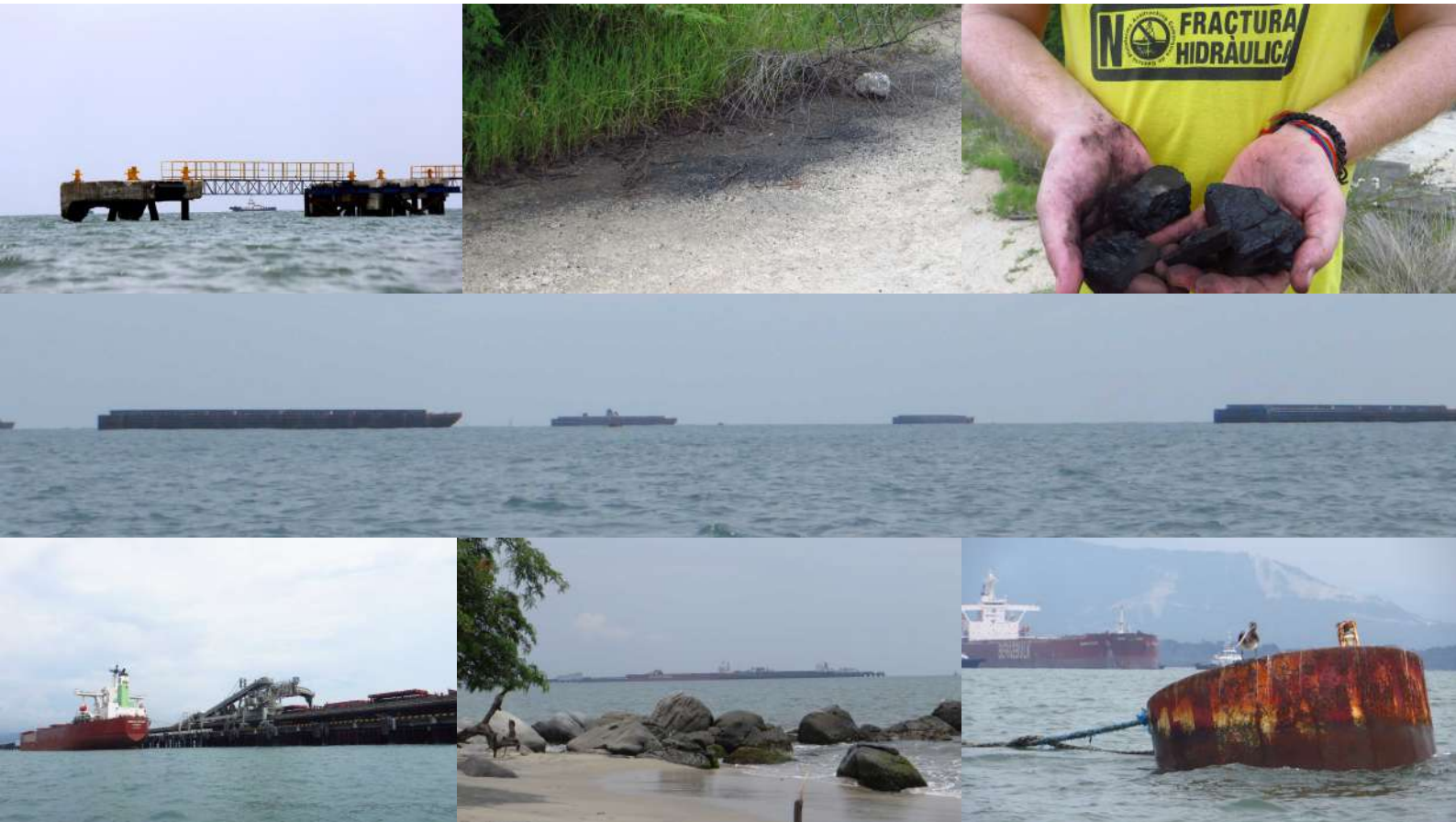
72 Tierra Digna: Ugljen iz Kolumbije: Tko pobjeđuje, tko gubi? Rudarstvo, globalna trgovina i klimatske promjene, listopad 2015. (<http://tierradigna.org/mineria-carbon/2015/10/14/el-carbon-de-colombia-quien-gana-quien-pierde/>)

73 <http://www.drummondlltd.com/our-operations/railroad/?lang=en>; <http://www.grupoprodeco.com.co/index.php/en/who-we-are/our-operations/railway-operation/>; http://www.grupoprodeco.com.co/files/4114/6015/3462/Report_2010.pdf; <http://tierradigna.org/mineria-carbon/2015/10/14/el-carbon-de-colombia-quien-gana-quien-pierde/>

74 Tierra Digna: Ugljen iz Kolumbije: Tko pobjeđuje, tko gubi? Rudarstvo, globalna trgovina i klimatske promjene, listopad 2015. (<http://tierradigna.org/mineria-carbon/2015/10/14/el-carbon-de-colombia-quien-gana-quien-pierde/>)

Pod naletima vjetra i prašine iz luka za izvoz ugljena - zajednica Don Jaca⁷⁵

U neposrednoj blizini luka za izvoz ugljena do kojih dopire Fenocova željeznica, gotovo na samoj obali Karipskog mora, tik iznad zaljeva Alcatraz živi zajednica Don Jaca.⁷⁶ Na sjevernom dijelu zaljeva nalazi se zaostala infrastruktura nekadašnje Prodecove luke za izvoz ugljena, Puerta Zuniga. Južno u zaljevu se nalaze dvije, danas aktivne, luke za izvoz - Puerto Drummond (u vlasništvu Drummonda) te Puerto Nuevo (u vlasništvu Prodeca). Na moru između luka korporacije su ostavile barže koje su se nekoć koristile za transport ugljena od luke do velikih brodova za izvoz ugljena. Danas se barže više ne koriste, već se ugljen u brodove ukrcava automatskim pružnim transporterima. Prodecov transporter pruža se gotovo dva kilometra u more.⁷⁷

No, bez obzira na ovo tehničko poboljšanje, prema riječima ljudi iz Don Jaca, čitava je zajednica od oko 700 osoba "pod konstantnim udarom" ugljene prašine. Tvrde da se ona diže sa svakim vjetrom, kako iz, od ugljena neadekvatno očišćene, stare luke, tako i iz novih luka, odnosno njihovih dvorišta, u okviru kojih se, na otvorenom, pod vedrim nebom, može uskladištiti gotovo 2 milijuna tona ugljena (kapacitet Drummondovih dvorišta je oko 800 tisuća tona⁷⁸, dok je kapacitet Prodecovog dvorišta oko milijun tona⁷⁹).

Prema Terri Digni, mjerenja kakvoće zraka u području oko zajednice Don Jaca od strane javnih vlasti imaju svoje manjkavosti jer se mjerne stanice ne nalaze na adekvatnim lokacijama te se uopće ne mjeri

75 Infomacije iznesene u ovom odjeljku temelje se, prije svega, na razgovorima istraživačkog tima s predstavnicima zajednice Don Jaca provedenom 26. srpnja 2017. u Santa Marti.

76 Zajednica se nedavno izborila za status naselja pri gradu Santa Marta, a nalazi se na rubnom području ovog turističkog grada i Općine Cienaga.

77 <http://www.puertonuevo.com.co/index.php/en/structure-and-facilities/infrastructure/marine-access/>

78 <http://www.drummondltd.com/our-operations/ports/?lang=en>

79 <http://www.puertonuevo.com.co/index.php/en/structure-and-facilities/infrastructure/cargo-access/>

koncentracija lebdećih čestica koje imaju promjer manji od 2.5 mikrona.⁸⁰ Unatoč tome, na nekim su stanicama tijekom posljednjih godina izmjerene vrijednosti ukupnih lebdećih čestica te čestica manjih od 10 mikrona koje u Magdaleni, baš kao i u Cesaru, prevazilaze kolumbijske norme.

Predstavnici Don Jace naglasili su da ugljena prašina uzrokuje respiratorne i kožne probleme, ali i bolesti sa smrtnim ishodom koje se razvijaju tijekom vremena. Samo jedan čovjek je zbog zagađenja ugljenom prašinom imao tri operacije očiju, ima problema s plućima i bronhitis.

U Don Jaci tvrde da su nekoć ugodno živjeli od ribarenja na tradicionalan način te uzgoja poljoprivrednih proizvoda. Kažu da su se njihovi životi uvelike promijenili od kada je biznis ugljenom došao u njihov kraj. Da se upravo o tome radi vidjeli su sami, odnosno nitko ih nije upozorio što će se dogoditi s njihovim morem kada tamo profunkcionira teretna luka. Tvrde da ih Prodeco nije htio zaposliti jer su blokirali rad luke te da je tek nekolicina ljudi iz zajednice nekoć radila za ovu korporaciju, no da su otpušteni izgradnjom nove luke, Puerta Nueva. Mnogi su nakon rada za Prodeco nastavili život s raznim ozljedama i invaliditetima stečenim radom, no budući da su bili podugovoreni radnici danas tvrtka "od njih pere ruke" i nemaju jednaka prava kao izravni radnici tvrtke, niti im je išta plaćeno, niti im tvrtka omogućava bilo kakvu ozbiljniju zdravstvenu njegu. Doduše, tvrtka organizira posjete liječnika zajednici, ali oni uglavnom daju žiteljima Don Jace kreme ili slične pripravke koji ne mogu pomoći u slučaju ozbiljnijih zdravstvenih tegoba.

Ilustracija 9: Naselje Don Jace presijeca željeznica kojom je ugljen nekoć stizao do luke Puerto Zuniga.

Prema riječima predstavnika zajednice, posao za njih ne bi bio problem da s vremenom buka i zagađenje iz luka nisu uništili riblji fond. Samo tijekom gradnje luke produbljeno je morsko dno na dubinu od 20-ak metara kako bi bilo dovoljno duboko za pristanak velikih brodova, pa je danas na mjestu pjeska blato, što je negativno utjecalo na morski ekosustav. Nova luka je, prema riječima ribara, sagrađena upravo na mjestu na kojem su se škampi i školjke nekoć mrijestili.

Osim toga, Drummond u 2013., u nastojanju da spriječi potonuće jedne od svojih barži s ugljenom, dogodio incident u kojem je u zaljev Alcatraz iz barže izbačeno, prema tvrdnjama tvrtke, oko 200 tona ugljena,⁸¹ odnosno, prema podacima kolumbijskih institucija, od 35 do 1870 tona ugljena, čime je još jednom ozbiljno narušeno stanje u morskom okolišu i ekosustavu.⁸² Nadležne su institucije još 2011. odredile da korporacije, umjesto korištenja sustava ukrcaja ugljena u brodove pomoću barži, moraju prijeći na automatski sustav.⁸³ No, mediji izvještavaju da je Drummond nastavio koristiti sustav s baržama i godinu dana nakon incidenta, iako je zbog incidenta dobio kaznu u iznosu od 3,5 milijuna američkih dolara.⁸⁴

⁸⁰ http://meteo.hr/twinning/promo_material/phare_brosura_hr.pdf

⁸¹ <http://www.drummondco.com/drummond-ltd-responds-with-facts-and-asks-why-2/>

⁸² http://www.anla.gov.co/sites/default/files/9013_auto_1405_170513.pdf

⁸³ Tierra Digna: Ugljen iz Kolumbije: Tko pobjeđuje, tko gubi? Rudarstvo, globalna trgovina i klimatske promjene, listopad 2015. (<http://tierradigna.org/mineria-carbon/2015/10/14/el-carbon-de-colombia-quien-gana-quien-pierde/>)

⁸⁴ <https://colombiareports.com/another-headache-drummond-fisherman-sue-us-coal-giant-colombia-environmental->

I dok su u zaljevu prije šest godina mogli uloviti oko 500 kilograma škampi, danas love jedva pola kilograma. Riba i plodova mora danas ima tako malo da još samo rijetki pripadnici zajednice ribare. A oni koji i dalje ribare plove u malim ribarskim čamcima te su u opasnosti od velikih brodova za transport ugljena. Također, više nemaju pristup moru na kojem se nalaze luke jer ih otamo otjeruje osoblje korporacija. Malim ribarima ovakva situacija uvelike otežava egzistenciju, osobito što oni svoje čamce i opremu, zbog visokih nabavnih cijena, moraju iznajmljivati.

Istraživački tim dobio je na uvid i dokument prema kojem je Prodeco poklonio zajednici vodovodni sustav. No, kažu da su korporacije uvjetovale da zajednica mora plaćati vodu. Budući da ljudi nemaju posla, a time ni novaca, kroz plastične cijevi koje su provučene u naselju ne teče voda. Žalosno je što u neposrednoj blizini naselja radnici korporacija koji rade u lukama itekako imaju pristup pitkoj vodi jer korporacije zahvaćaju vodu iz rijeke koja se spušta niz planinu Sierra Nevada de Santa Marta.

Zbog trgovine ugljenom su i ovdje, baš kao i u Boqueronu, ljudi ostali bez osnovnih izvora prihoda i žive u siromaštvu, u nezdravom okolišu koji šteti njihovom zdravlju. Baš kao u Boqueronu, ni u ovoj zajednici ljudi nemaju pristup vodi i odvodnji, ni dom zdravlja, ni asfaltirane ceste.

Ilustracija 10: Stanovnicima Don Jace dostupna je jedino nekondicionirana voda iz obližnjeg potoka. Ni u ovom naselju nema odvodnje.

Pritom, ljudi iz Don Jace kažu da nisu dobili nikakve ozbiljnije kompenzacije za sve štete koje im je nanijela trgovina ugljenom. Tantiijemi koje plaćaju korporacije nekoć su se ulagali u grad, a danas ih ubire država. Kažu da ionako od njih zajednica Don Jaca nije dosad imala koristi te da bitnijih ulaganja tvrtki ili grada u infrastrukturu zajednice nije bilo. Struja je izuzetno skupa, a opskrbu pruža privatna korporacija.

Planina Sierra Nevada de Santa Marta - rudarenjem ugrožen dragulj bioraznolikosti za čiju se zaštitu i vlastiti opstanak bore autohtoni narodi⁸⁵

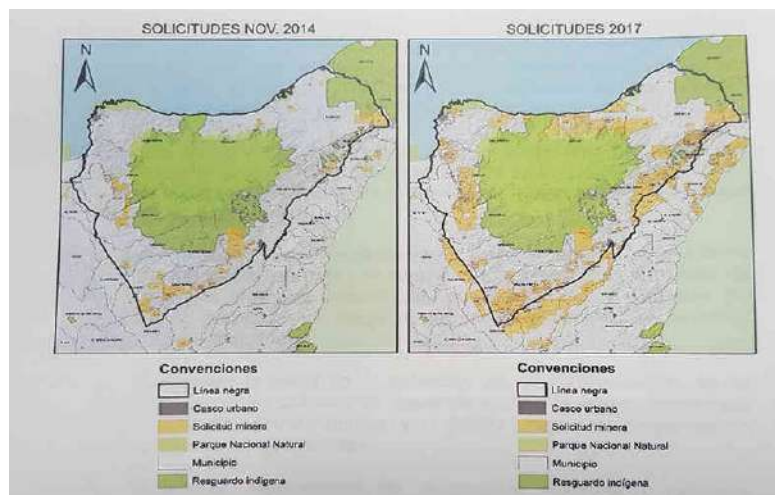

Osim s predstavnicima spomenutih lokalnih zajednica, istraživački tim imao je neizmjernu čast razgovarati i s vođama starosjedilačkog naroda Arhuaco. Ovaj narod jedan je od četiri naroda koji žive na planini Sierra Nevada de Santa Marta, uz narode Kogi, Kankuamo i Wiwa. Narodi žive na tradicionalnim teritorijama koji se nalaze u okviru šireg područja omeđenog tzv. crnom linijom (*Linea negra*) nad kojim imaju autonomiju.

Planina koja je UNESCO-ov rezervat biosfere⁸⁶ te nacionalni prirodni park, bogata je bioraznolikošću. Prema suvremenim znanstvenim spoznajama, Sierra Nevada de Santa Marta predstavlja najvažnije svjetsko kontinentalno središte endemizma kada je riječ o pticama jer na planini živi preko 650 vrsta ptica, od kojih je 18 endemskih te ovdje živi i 55 endemskih podvrsta.⁸⁷

Prema podacima UNECO-a, Sierra Nevada, koja se uzdiže do visine od 5775 m tek 42 kilometra od karipske obale, najviša je obalna planina na svijetu i prekriva površinu od 17 tisuća četvornih kilometara. Definirana je kao nacionalni strateški ekosustav zbog njenih osobitosti poput bioraznolikosti, endemizma i vodnih resursa.

Trideset najvažnijih rijeka spušta se niz Sierru Nevadu i navodnjava obalne aluvijalne ravnice koje se uglavnom koriste za uzgoj banane; rijeke Cesar i Ariguani koje se koriste za stočarstvo; dolinu Rancheria na poluotoku Guajira; područja na kojima se uzgajaju kava, riža i afričke palme te napaja akvadukte iz kojih se vodom opskrbljuje četrnaest glavnih naselja oko planine. Isto tako, voda ovih rijeka ključna je za eksploataciju nalazišta ugljena u dezertifikaciji sklonim regijama Cesar, Guajira i Magdalena. S obzirom na to da se rijeke Sierru Nevade spuštaju u Karipsko more, planina je u ekološkom smislu važna i za slatkovodne i morske vrste.⁸⁸ Prema riječima predstavnika plemena Arhuaco, ali i Centra za istraživanje ugljena iz Valledupara, vodom iz rijeka s planine napajaju se sve tri regije, koje broje oko 3 milijuna stanovnika.

No, planinu, kao i njene bogate prirodne resurse ugrožava eksploatacija građevinskih materijala u kamenolomima koji malo pomalo sve više nagrizaju njene obronke. Na teritoriju autohtonih naroda aktivni su

Ilustracija 11: Izvadak iz dokumenta kojeg je s istraživačkim timom podijelila pravna naroda Arhuaco iz kojeg je vidljivo koliko se od 2014. do 2017. povećao broj zahtjeva za koncesijama za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina. Zahtjevi iz 2014. prikazani su lijevo, dok su zahtjevi iz 2017. s desna (narančastom bojom).

85 Infomacije iznesene u ovom odjeljku temelje se, prije svega, na razgovorima istraživačkog tima s predstavnicima naroda Arhuaco i njihovom odvjeticom provedenim 21. te 25. srpnja 2017. u Valleduparu.

86 <http://www.unesco.org/mabdb/br/brdir/directory/biores.asp?mode=all&code=COL+03>

87 <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.573.8064&rep=rep1&type=pdf>

88 <http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001185/118591eo.pdf>

kamenolomi u okviru 132 dodijeljene koncesije za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina, dok je zatraženo još 244 koncesija.

Narodi Sierre Nevade smatraju da štetne administrativne procedure - poput izdavanja okolišnih dozvola i dodjele koncesija - ozbiljno ugrožavaju duhovno, materijalno i fizički majku prirodu, život, teritorij i kulturni integritet njihovih četiriju naroda, ali i njihova temeljna prava, na autonomiju, samoupravljanje, prethodne konzultacije i prethodni informirani pristanak.⁸⁹

Starosjedilački narod Arhuaco vidi planinu Sierra Nevada de Santa Marta kao središte srca svijeta te ona predstavlja epicentar njihovog života. Kažu da bez duhova zlata, energije ugljena, flore, faune i vode s planine oni ne mogu obavljati svoje rituale. Kamenolomi i ilegalni rudnici intenzivno crpe sve ove prirodne resurse, zagađuju okoliš te zauzimaju prostor na njihovom teritoriju, čime uništavaju i sveta mjesta. Zato rudarenje predstavlja prijetnju, ne samo fizičkom, već i kulturnom opstanku oko 100 tisuća ljudi koji čine narode Sierre Nevade.

S obzirom na to da žive u skladu s prirodom te uvelike o njoj ovise u plemenu Arhuaco uviđaju da je rudarenje uvelike povezano s klimatskim promjenama koje se odražava i kroz topljenje ledenjaka na vrhovima Sierre Nevade, kao i sa zagađenjem vode, toliko potrebne ljudima u svim regijama koje planinama povezuje - Magdaleni, Cesaru te La Guajiri. U dokumentu navode da postojeće koncesije na planini utječe na 3325 izvora vode te na močvarno područje Ciénaga Grande de Santa Marta, najveću i najvažniju obalnu lagunu u Kolumbiji.⁹⁰

Unatoč tome što je Ustavni sud još 2014. presudio da se za svaki projekt istraživanja i eksploatacije prirodnih resursa u okviru "crne linije" mora sa zajednicama autohtonih naroda provesti prethodno savjetovanje, predstavnici naroda Arhuaco tvrde da ovaj neobvezujući pravni alat ne pruža potrebnu zaštitu od rudarskih projekata.

Zbog svega, kao i činjenice da u okviru "crne linije" operiraju rudnici koji su dobili dozvolu za rad, iako s narodima Sierre Nevade za ove rudarske projekte nisu bile provedene zakonski obvezne prethodne konzultacije, narodi na Ustavnom sudu vode pravnu bitku kako bi se u potpunosti zabranilo rudarenje na njihovim teritorijima.

Osim toga, sklapaju saveze s udrugama, aktivistima, institucijama te nastoje pronaći izvor financija za izradu znanstveno utemeljene okolišne studije koja bi dokazala kumulativne negativne učinke rudarenja u brojnim rudnicima na planini.

Sindikalizam opasan po život⁹¹

Radnici rudarskih korporacija Drummond i Prodeco iz Cesara okupljeni u sindikat Sintramienergetica započeli su svoju priču objašnjavajući istraživačkom timu uvjete "apsolutne nesigurnosti" u kojima žive i rade.

Prema riječima sindikalista, u 20-ak godina poslovanja Drummonda u Kolumbiji 20 nesreća na radu rezultiralo je smrtnim ishodom. Tvrde da je do nesreća došlo zbog lošeg upravljanja tvrtkom i nesigurnih uvjeta na radu.

⁸⁹ Teritorijalni savjet tradicionalnih vlasti starosjedilačkih naroda: Organizacija Gonawindua Tairona, Konfederacija starosjedilačkih naroda Tairona, Organizacija starosjedilačkih naroda Kankwama, Organizacija Wiwa Yugumayun Bunkwanarwa Tairona: Izvještaj o učincima razvojnog modela koji se temelji na rudarskoj politici i ekstraktivizmu na okoliš te na narodni i kulturni integritet, integritet teritorija predaka te samoupravljanje četiriju naroda na planini Sierra Nevada de Santa Marta "Središtu srca svijeta", kolovoz 2017., Nabusimake, Cesar (Izvještaj je u posjedu Zelene Istre.)

⁹⁰ http://www.marbef.org/wiki/Cienaga_Grande_de_Santa_Marta

⁹¹ Informacije iznesene u ovome odjeljku temelje se, prije svega, na razgovorima istraživačkog tima s predstavnicima sindikata Sintramienergetica, podružnice El Paso i La Jagua provedenim 21. te 24. srpnja 2017. u Valleduparu.

Posljednja tragična nesreća dogodila se 18. lipnja 2017. kada je kolega s buldožerom poslan u područje na kojem dotad nije radio te je pao u dubok jarak i ostao zakopan u blatu. No, iako njegovo tijelo nije bilo pronađeno, drugi radnici su morali nastaviti s radom. Tijelo je pronađeno pet dana kasnije, a ni nakon mjesec dana buldožer još nisu uspjeli izvući iz blata.

Prema njihovom mišljenju, ovakve se stvari događaju jer je tvrtki stalo do sigurnosti samo načelno, ali ne i u stvarnosti. Rudarske korporacije, i iz perspektive sindikalista, više vrednuju novac i biznis ugljenom, no ljudske živote.

Zatim tu je i oko 2500 bolesnih i ozljeđenih radnika, od čega je 857 izravno Drummondovih. Osobito su česte ozljede kralježnice, odnosno lokomotornog sustava (zbog snažnih vibracija velikih radnih strojeva poput kamiona koji nose i po 40 tona ugljena) i pluća. No, veliki je problem što se ove posljedice rada u rudniku ne priznaju kao ozljede na radu. Jedan od problema je i zdravstveni sustav za kojeg sindikalisti kažu da je povezan s korporacijama te da radnici iz Cesara koji žele dobiti poštnu dijagnozu moraju putovati liječnicima u Medellin ili Bogotu. Osim toga, u rudarskom kraju bolesni i ozljeđeni mogu dobiti samo osnovnu medicinsku pomoć, dok je najbliža bolnica u Valleduparu udaljena oko 120 kilometara.

Sindikalisti koji rade pri Glencoreu tvrde da postoje i problemi s odlascima na bolovanje, pa zbog administrativnih procedura radnici ne dobivaju plaćeno bolovanje za prvih osam dana te da ih liječnici šalju na posao i kada njihove ozljede nisu zacijelile.

Osim toga, smatraju da je kolumbijska vlada na usluzi multinacionalnim korporacijama. Od posljednjeg štrajka je otpušteno 16 sindikalista, dok ih je nakon štrajka 2012. otpušteno njih 28. Kolumbijske institucije favoriziraju korporacije u odnosu na radnike te su sudovi dosad devet štrajkova proglasili protuzakonitim. I dok niži sudovi podržavaju pravo radnika na štrajk, viši sudovi presuđuju u korist korporacija. Ministarstvo rada, koje je nekoć bilo zaduženo za proglašavanje štrajka legalnim, odnosno ilegalnim, dozvolilo je otpuštanje 25 od spomenutih 28 radnika te su se samo dva radnika uspjela vratiti na posao.

Zbog svega sindikat pravnim putem nastoji ispraviti nepravde te je pokrenuo postupke pred Međunarodnom organizacijom rada (ILO), Ustavnim sudom Kolumbije te Inter-američkim sudom za ljudska prava.⁹²

Sindikalisti Sintramienergetice smatraju da problemi radnika počinju s podugovaranjem. Jer, kada se radi po zakonu, podugovaranje je moguće samo za one poslove koji nisu direktno povezani za rudarenje te je moguće podugovoriti, primjerice, usluge zaštitarskog društva ili pripremanja hrane. No, iako oni jasno vide praksu nezakonitog podugovaranja, takvu praksu država ne sankcionira dovoljno. Sindikalisti vjeruju da je podugovaranje ujedno i način "razbijanja sindikata" jer se podugovoreni radnici ne mogu udruživati u sindikate s izravnim radnicima korporacija. Osim toga, podugovoreni radnici nisu adekvatno obučeni za različite poslove u rudniku te kao takvi predstavljaju ugrozu za sebe i druge radnike. I plaće podugovorenih radnika su mnogo niže od plaća izravnih radnika korporacija.

Kada je riječ o Drummondu, sindikalisti tvrde da je od 15 tisuća svega pet tisuća izravnih Drummondovih radnika (od čega 3000 čine članovi pet sindikata⁹³), dok su svi ostali podugovoreni radnici. Boli ih što ih tvrtka tretira kao neprijatelje i ignorira "ljudski faktor".

Prema njima, Drummond radije zapošljava mlade radnike koje podugovara preko agencija te kojima se katkad već tijekom probnog rada događaju ozljede poput hernija diska, nakon čega ih tvrtka ne zapošljava kao vlastite radnike, već podugovaranjem izbjegava odgovornost za njihove ozljede na radu. Mladi i neiskusni radnici često ubrzo stječu ozljede te ponekad već i nakon svega tri godine rada moraju napustiti rudnike.

92 <http://comitedelcesar.blogspot.hr/2015/02/glencore-plc-se-niega-solucionar.html>

93 Sindikalisti tvrde da je od pet sindikata samo jedan "pravi"(Sintramienergetica) te vjeruju da je ostale pokrenula korporacija kako bi ga oslabila.

Sindikalisti su naglasili i da svega oko 10% radnika u rudnicima korporacija dolazi iz lokalne zajednice te da ostali dolaze iz drugih dijelova Kolumbije, odnosno gradova poput Barranquille, Medellina i Bucaramange. Prije su argumenti za nezapošljavanje lokalnog stanovništva bili ti da u lokalnoj zajednici nema obučenog osoblja. No, kada su lokalni ljudi stekli potrebne vještine, tvrtke su počele tražiti radnike s pet godina iskustva.

Također, ukazali su i na, prema njihovom mišljenju, povezanost Drummonda s paravojnim skupinama te ubojstvima Valmorea Locarna i Victora Huga Orcasita Maye iz 2001. Locarno i Orcasito bili su predsjednik i potpredsjednik sindikata, a njihovi današnji kolege smatraju da je do ubojstva došlo zato što su branili prava radnika na kvalitetnu prehranu unutar tvrtke. Nedugo nakon toga,

ubijen je i sljedeći predsjednik sindikata, Gustavo Solero. Sindikalisti su ispričali istraživačkom timu da su za ubojstva osuđeni Jaime Blanco Maya i Jesus Charris Castro (na 38 i 30 godina zatvora), no smatraju da je sam Drummond bio upleten u ubojstva. Naime, Jaime Blanco Maya, ujedno i brat tadašnjeg Državnog tužitelja, Edgarda Maye, bio je vlasnik tvrtke koja je s Drummondom imala podugovorene usluge prehrane, dok je Charris bio odgovoran za zaštitare u okviru Mayinog poduzeća.⁹⁴

Odvjetnički tim Jose Alvear Restrepo je, u čast poginulih sindikalista, u priopćenju iz ožujka 2017. kritizirao kolumbijsko pravosuđe jer i nakon 16 godina nije uspjelo dokazati povezanost ubojstava s vodećim osobljem multinacionalne kompanije. Tim zastupa stajališta radnika prema kojima je iz dokumenata vezanih za ovaj slučaj jasno da su naloge za ubojstva pripadnici paravojne skupine dobili iz tvrtke Drummond te da je zadatak ubojica zapravo bio "uništiti sindikat", kao i da je navedeno potvrđeno od nekoliko svjedoka, također i od strane Blanca.⁹⁵

Istraživačkom timu sindikalisti su objasnili da se posljednji pokušaj ubojstva sindikalista dogodio u veljači 2017., a prije toga prošle godine. Rekli su da ne znaju zašto ih napadaju naoružane kriminalne skupine, odnosno da ih se tretira kao pripadnike *guerille*. Sve što radnici žele je odgovorno rudarenje koje će poštivati zakone, radnike, okoliš i ljude te koje neće za sobom ostavljati siromaštvo te bolesne i ozljeđene radnike bez izvora prihoda.

94 Re:Common: Pitch black. Putovanje ugljena iz Kolumbije do Italije. Prokletstvo ekstraktivizma, travanj 2016. (<http://www.recommon.org/?wpdmact=process&did=NTQuaG90bGluaw==>)

95 <https://www.colectivodeabogados.org/?Empresas-y-Estado-deben-responder-por-la-violencia-antisindical-en-Colombia>

Nasilje

Prema svjedočanstvima koje je istraživački tim prikupio na terenu, ali i izvještajima medija te organizacija civilnog društva, nasilje u Kolumbiji nije "rezervirano" za sindikaliste.

Nizozemska organizacija Pax povezuje u izvještaju iz 2014. tvrtke Drummond i Prodeco s financiranjem paravojnih zločina u regiji Cesar koji su, prema procjeni Paxe u periodu 1996.-2006. rezultirali s 3100 ubijenih, 240 nestalih te 59 tisuća prisilno raseljenih osoba.⁹⁶ U novijem izvješću iz 2016. Pax ponovno povezuje nasilje s rudarskim korporacijama. Prema navodima Paxe, u periodu 2012.-2016. u Cesaru je barem 200 osoba - uključujući predstavnike medija, lokalnih zajednica, sindikata i civilnog društva - primilo prijetnje, odnosno bilo žrtvama pokušaja ubojstava.⁹⁷

I Drummond i Prodeco odlučno odbacuju Paxove optužbe te bilo kakvu povezanost sa zločinima paravojnih skupina i ističu svoju predanost procesu izgradnje mira i razvoju lokalnih zajednica.⁹⁸ Prema dostupnim informacijama, sve dosadašnje optužbe protiv Drummonda na sudu, vezane za navodno financiranje pripadnika paravojnih skupina su odbačene.

Kako bilo, na stranicama američkog Ministarstva pravosuđa objavljen je izvještaj fondacije InSight Crime koji također ukazuje na povezanost Drummonda s pripadnicima paravojski, kao i kolumbijskim političkim elitama.⁹⁹ Osim toga, kolumbijske dnevne novine objavile su 2011. da im je Wikileaks dostavio diplomatsku prepisku između američke ambasade u Kolumbiji i Washingtona u periodu 2006.-2010. koja je uključivala informacije o tome da su u sigurnosnoj Drummondovoj službi zapošljavani nekadašnji pripadnici paravojnih skupina.¹⁰⁰

U rujnu 2016. ubijen je vođa jedne lokalne zajednice koji je bio kritičar eksploatacije ugljena iz Cesara.¹⁰¹ Početkom 2017. organizacije civilnog društva i mediji izvještavaju o ubojstvu sindikalista, borca za prava na zemlju i jednog od vođa zajednice Hatillo, koja, baš kao i zajednica Boqueron s korporacijama pregovara o prisilnom preseljenju.¹⁰² Očito je da je da su - neovisno o eventualnoj upletenosti Drummonda ili Prodeca u paravojno nasilje - svi koji progovaraju protiv ugljena u opasnosti.

Naime, u lokalnim zajednicama koje je posjetio istraživački tim dan-danas postoje osobe koje država štiti zbog prijetnji smrću, odnosno žrtve atentata, koje smatraju da se nasilje prema njima dogodilo zbog ugljena. Predstavnici Terre Digne na sastanke s lokalnim zajednicama, za čija se prava bore sudskim putem, putuju uz međunarodnu pratnju nevladine organizacije For peace presence koja pruža fizičku sigurnost i daje političku vidljivost pojedincima, zajednicama i organizacijama u opasnosti.¹⁰³ U siječnju 2016. je opljačkan ured Terre Digne te je otuđeno prijenosno računalo na kojem su bile pohranjene osjetljive informacije o slučajevima zajednica koje udruga pravno zastupa. Znakovito je da tijekom pljačke nisu ukradena druga prijenosna računala, odnosno druge vrijednosti.¹⁰⁴

96 <https://www.paxforpeace.nl/stay-informed/in-depth/stop-blood-coal>

97 <https://www.paxforpeace.nl/publications/all-publications/civil-society-under-threat>

98 <http://www.glencore.com/assets/media/doc/news/2014/201403240800-Pax-Christi-March-Rebuttal-and-June-panel-presentation.pdf>; <http://www.glencore.com/assets/public-positions/doc/20160930-Glencore-statement-on-Civil-Society-Under-Threat-September-2016.pdf>; <http://www.drummondltd.com/wp-content/uploads/Response-to-PAX-Report-final-2.pdf>; <http://www.drummondco.com/response-to-pax-report-civil-society-under-threat/http://www.drummondltd.com/open-letter-in-response-to-the-report-the-dark-side-of-coal-paramilitary-violence-in-the-mining-region-of-cesar-colombia-published-by-pax-the-netherlands/?lang=en>

99 <https://www.justice.gov/eoir/file/886131/download>

100 <https://www.elespectador.com/noticias/wikileaks/exparamilitares-daban-seguridad-drummond-articulo-257173>

101 <http://www.colombiainforma.info/siguen-asesinatos/>; <https://www.telesurtv.net/english/news/Colombia-5th-Afro-Rural-Leader-Killed-Since-Cease-Fire-Began-20160913-0027.html>

102 <https://www.frontlinedefenders.org/en/case/assassination-land-rights-defender-aldemar-parra-garcia>;
<http://londonminingnetwork.org/2017/01/assassination-of-community-leader-and-mining-critic-in-cesar-colombia/>;
<http://www.resumenlatinoamericano.org/2017/01/11/colombia-asesinaron-a-otro-lider-social-aldemar-parra/>

103 <https://peacepresence.org/what-we-do/tierra-digna/>

104 <http://www.colombiancaravana.org.uk/wp-content/uploads/2013/04/NS-Letter-Tierra-Digna-040216-Eng-Final.pdf>

Spomenute tvrtke, odnosno njihove matične korporacije svakako imaju kontroverzan javni imidž. Osim što je Drummond u Kolumbiji kažnjen zbog zagađenja vode u Cesaru te mora u Cienagi, u listopadu 2017., je visokopozicionirani djelatnik matične korporacije optužen za urotu, podmićivanje političara iz Alabame te pranje novca.¹⁰⁵ Izvještaj Banktracka donosi informacije o tome da je banka BNP Paribas odlučila da neće više financirati Drummond upravo zbog kontroverzi po pitanju ljudskih prava i društvenu odgovornost poduzeća¹⁰⁶. U okviru skorašnje afere *Paradise papers* "iscurilo" je ime Glencorea, matične korporacije Prodeca koja je navodno putem tajne *offshore* kompanije isplatila milijune dolara osobi povezanoj s predsjednikom Konga, ali i skandalima o mitu, dok tvrtku navodno istražuju australske porezne vlasti zbog izbjegavanja plaćanja poreza.¹⁰⁷ Prema Tierri Digni, Glencore u Kolumbiji je, putem stvaranja fiktivne tvrtke 2013., nastojao izbjeći plaćanje poreza u iznosu od više milijuna kolumbijskih pesosa.¹⁰⁸

105 <https://www.usnews.com/news/best-states/alabama/articles/2017-09-28/alabama-lawyers-coal-executive-indicted-on-bribery-charges>; <https://www.justice.gov/usao-ndal/pr/federal-grand-jury-indicts-two-lawyers-and-coal-company-vp-conspiracy-bribe-legislator>

106 https://www.banktrack.org/download/drummond_human_rights_impact_briefing_160525_pdf_pdf/160525_drummond_case_study_final.pdf

107 <http://www.independent.co.uk/news/business/news/paradise-papers-latest-apple-nike-glencore-everton-fc-tax-leak-offshore-investment-haven-companies-a8040056.html>

108 <http://tierradigna.org/empresas-y-derechos-humanos/2015/10/14/seguridad-y-derechos/>

Zaključak

Podaci i svjedočanstva obuhvaćeni ovim izvještajem ukazuju na to da razvoj velikih rudarskih projekata u regijama karipske Kolumbije - Cesaru i Magdaleni, nije doprinio proporcionalnom i održivom razvoju ovih regija, odnosno boljitku lokalnih zajednica u zonama utjecaja rudnika i luka za izvoz ugljena u La Jagui de Ibirico i Santa Marti.

Dapače, ekstenzivne rudarske djelatnosti tijekom posljednjih 20-ak godina uvelike su doprinijele zagađenju okoliša (zraka, vode i tla), uništenju prirode, pa i nestanku prirodnih i vodnih resursa.

Lokalne zajednice koje žive uz rudnike i luke snose negativne posljedice navedenog zagađenja i uništenja prirode te su ugrožena njihova temeljna prava - prije svega, pravo na vodu i odvodnju, zdravlje i čist okoliš ili dostojanstven život. Sindikalisti se također suočavaju s kršenjem njihovih radničkih i sindikalnih prava. U okviru razvojnog modela koji se temelji na prekomjernoj eksploataciji prirodnih resursa te sagorijevanju fosilnih goriva, stradavaju i prava starosjedilačkih naroda na teritorij i autonomiju, dok je, barem naizgled, svima koji se usude suprotstaviti korporacijama ugroženo i pravo na život.

Orijentiranost na izvoz ugljena i mineralnih sirovina u Kolumbiji čini kolumbijsko gospodarstvo osjetljivim na kretanja cijena na međunarodnom tržištu. Unatoč tome što je proizvodnja ugljena porasla s niti četiri (1995.) na preko 48 milijuna tona (2016.) godišnje, Cesar i Magdalena još uvijek spadaju među siromašnije kolumbijske regije.

Eksploatacija ugljena, baš kao i sve intenzivnija eksploatacija mineralnih resursa na planini Sierra Nevada de Santa Marta ili proizvodnja energije iz kolumbijskog ugljena u TE Plomin na globalnoj razini uvećava problem klimatskih promjena te čini naše zemlje podložnim ekstremnim vremenskim prilikama - poput, primjerice, El Nina koji pogađa Kolumbiju ili poplava koje su 2014. zahvatile Hrvatsku. Ekstraktivizam očito onemogućava održivi razvoj Kolumbije, kao i ostatka svijeta.

Jasno je da su za opisane negativne učinke eksploatacije i međunarodne trgovine ugljenom odgovorne korporacije koje u neposrednom susjedstvu zajednica u Cesaru i Magdaleni rudare i izvoze ugljen, prije svega, zbog vlastite koristi.

No, jasno je i da u lancu ugljena odgovornost za opisane patnje lokalnih zajednica nose i javne vlasti u Kolumbiji koje stimuliraju rudarski razvoj, no istodobno propuštaju javnim politikama adekvatno urediti i nadzirati rudarske djelatnosti, zauzdati nasilje te osigurati odgovarajuću zaštitu temeljnih ljudskih prava.

Osim toga, i Hrvatska je odgovorna za globalni razvoj te je dužna doprinositi oživotvorenju principa Agende2030 za održivi razvoj te ostvarenju Ciljeva održivog razvoja i suzbijanju globalnog siromaštva.

Međutim, vlasti u Hrvatskoj nedovoljnom razboritošću i bez donesene dugo očekivane energetske strategije upravo srljaju u neisplativu rekonstrukciju zastarjele i opasne TE Plomin 1¹⁰⁹ - iako je danas već jeftinije proizvoditi električnu energiju iz sunca i vjetra, no ugljena.¹¹⁰ Također, propuštaju primijetiti da, uglavnom ni ne znajući za tragična stradavanja u Kolumbiji, hrvatski građani odbacuju ugljen kao energent već i zbog toga što je poznato da njegovo izgaranje zagađuje zrak i donosi bolesti te zato što ovisnošću o uvoznom energentu i promjenjivim cijenama na međunarodnom tržištu sirovih materijala Hrvatska baš nikako ne može postići energetska neovisnost.¹¹¹

109 <http://www.zelena-istra.hr/?q=node/1855>

110 <http://www.independent.co.uk/environment/solar-and-wind-power-cheaper-than-fossil-fuels-for-the-first-time-a7509251.html>; <http://www.popularmechanics.com/science/energy/a13820450/wind-farm-cheaper-than-coal/>;

<http://www.seebiz.eu/strozi-ekoloski-propisi-mogli-bi-zatvoriti-trecinu-elektrana-na-ugljen-u-eu/ar-155661/>;

<https://www.euractiv.com/section/electricity/interview/eu-power-utility-boss-coal-is-finished-the-hard-question-now-is-gas/>

111 <http://www.regionalexpress.hr/site/more/dvije-treine-graana-protiv-plomina-c>

Pritom, za proizvodnju električne energije u Plominu javno poduzeće Hrvatska elektroprivreda javnim novcem niz godina u kontinuitetu (uz izuzetak 2017. za koju, doduše, treba pričekati finalne statističke podatke) kupuje tzv. krvavi ugljen iz Kolumbije, a o svemu tome ne želi otkriti informacije građanima. Naime, HEP je 2015. odbacio zahtjev Zelene Istre za pristup informacijama o preciznom porijeklu ugljena za TE Plomin, a zatim podigao tužbu na Visokom upravnom sudu protiv rješenja kojim je Povjerenica za informiranje potvrdila pravo Zelene Istre na pristup traženim informacijama.¹¹² Naravno, ovom se bitkom koju vodi protiv Povjerenice - pa i temeljem argumenta da "interes javnosti ne može uvijek biti iznad gospodarskih interesa poslovnih subjekata" - HEP u svom izvješću o održivosti za 2016. godinu i poglavlju posvećenom "transparentnosti" nije pohvalio.¹¹³

Dapače, sada kada je očito da je Zelena Istra pribavila informacije koje prokazuju neugodnu istinu, barem kada je riječ o kolumbijskom ugljenu, HEP - očigledno nastojeći umanjiti značaj Kolumbije iz koje dolazi "tek oko 30 posto ukupnih količina" ugljena za TE Plomin - priznaje da je "svjestan važnosti aktivnog upravljanja dobavljačkim lancem [ugljena] i odgovornosti za okolišne i društvene utjecaje u tom lancu", kao i da će HEP "slijedeći društveno odgovorne inicijative i smjernice na razini EU" "još više pozornosti posvećivati ovom pitanju te u skladu s tim unapređivati svoje poslovne politike i praksu".¹¹⁴

Prije svega, očito je da bi HEP, kao javna tvrtka u 100-postotnom vlasništvu Republike Hrvatske uvelike trebao poraditi na svojoj transparentnosti i odgovornosti građanima za svoje poslovanje, pa i ono koje se odnosi na uvoz energenata ili električne energije.

Također, iz tragične priče o kolumbijskom ugljenu proizlazi i da bi HEP trebao postrožiti kriterije nabave ugljena na međunarodnim natjecajima, jer očito ispuna postojećih "tehničkih zahtjeva" "u smislu kvalitete i karakteristika ugljena"¹¹⁵ ne garantira da u zemlji iz koje ugljen dolazi eksploatacija ne doprinosi ugrozi ljudskih prava i značajnoj destrukciji okoliša.

U kontekstu navedenog, HEP bi se, dok se god situacija u kojoj se nalaze zajednice i radnici u Cesaru i Magdaleni (pa i Guajiri s obzirom na starosjedilačke narode i etničke zajednice), ne popravi, trebao javno obvezati da neće uvoziti ugljen iz Kolumbije, kao što su već učinila ili bi mogla učiniti odgovornija europska energetska poduzeća.¹¹⁶

Hrvatska Vlada, nadležna za HEP, ne bi smjela zažmiriti zbog ugljena, pa zaboraviti na provedbu Nacionalne strategije razvojne suradnje koja ne smije ostati samo na lijepim riječima. Naime, jasno je da uvozom ugljena iz Kolumbije zasigurno ne pomažemo ovoj zemlji u razvoju smanjiti emisije stakleničkih plinova, prilagoditi se klimatskim promjenama, niti doprinosimo razvoju pravednog ili odgovornog gospodarskog razvoja te ostvarenju ciljeva održivog razvoja, čemu Strategija stremi.

Kroz mjere međunarodne razvojne politike (službenu razvojnu pomoć ili humanitarnu pomoć) Vlada bi upravo trebala usmjeriti ozbiljnija sredstva u saniranje društvenih i okolišnih šteta koje su nastale eksploatacijom i trgovinom ugljena, odnosno u projekte koji bi olakšali svakodnevni opstanak i budući život lokalnim zajednicama poput Boquerona, Hatilla i Don Jace, pa i zajednicama iz Guajire.

Pritom, pozivamo Vladu da ima na umu da dugoročno, budući da je rastući globalni trend odustajanje od ugljena, nema smisla ulagati javni novac u neisplative termoelektrane na ugljen, kupovinu uvoznog

112 Pravomoćna presuda Visokog upravnog suda se očekuje. Svi dokumenti vezano za zahtjev za pristup informacijama Zelene Istre o porijeklu ugljena nalaze se ovdje:

<https://drive.google.com/drive/folders/1HTRkWEGlorxBT16ouKQ9ilt07uIUoAft?usp=sharing>

113 http://www.hep.hr/UserDocsImages/dokumenti/Izvjescje%20o%20odrzivosti/HEP_izvjescje_o_odrzivosti_2016.pdf

114 <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/reakcija-hep-grupe-na-clanak-u-plominu-se-koristi-krvavi-ugljen/6586836/>

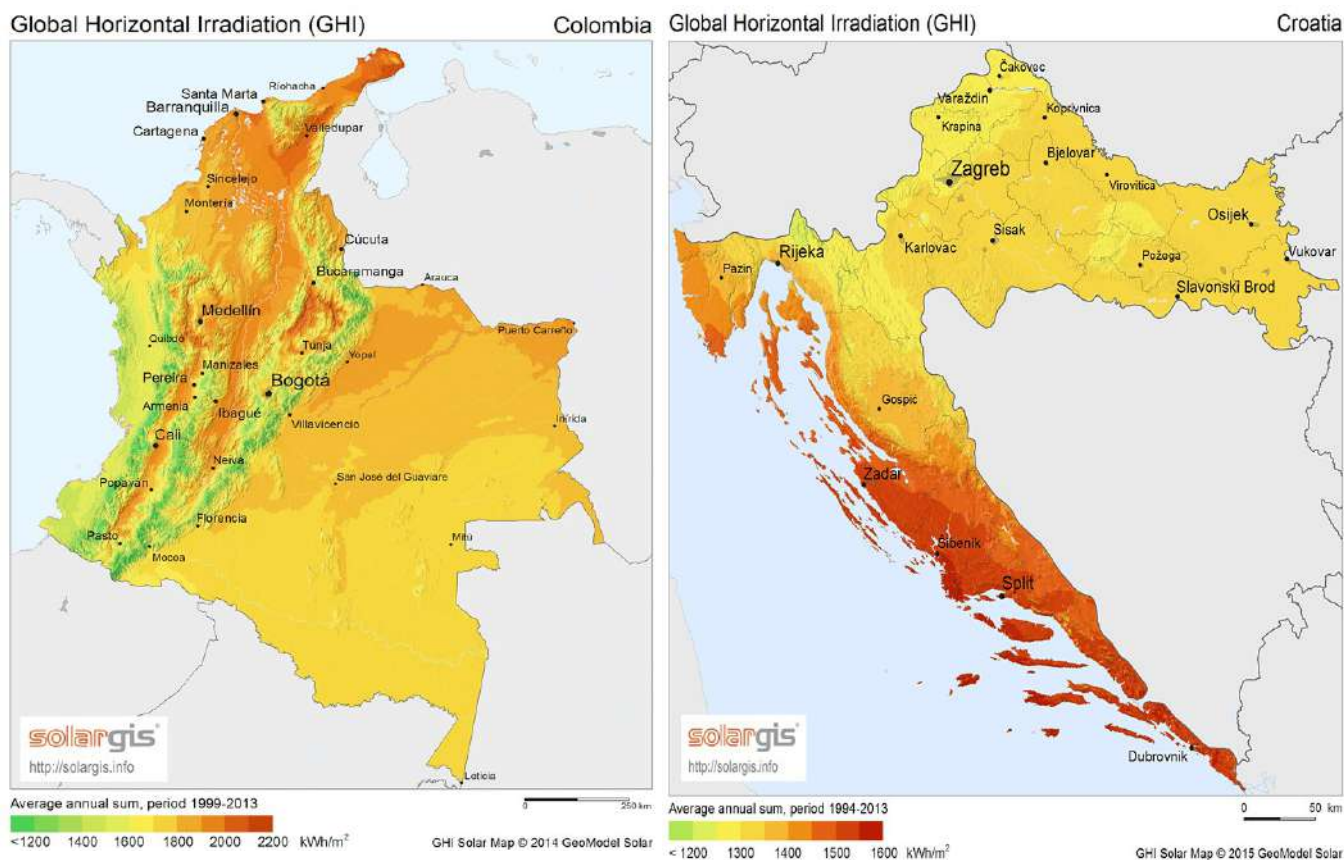
115 Idem

116 <http://iidma.org/index.php/en/enel-stops-blood-coal-imports-from-colombia-and-commits-to-closing-two-coal-power-plants-in-spain-by-2020/>; <https://www.paxforpeace.nl/stay-informed/news/breakthrough-danish-energy-company-suspends-blood-coal-imports/>; <https://www.paxforpeace.nl/stay-informed/news/vattenfall-requires-reconciliation-between-mining-companies-and-victims>

ugljena ili saniranje šteta povezanih uz ugljen, u Kolumbiji ili Hrvatskoj.¹¹⁷ Mnogo je smislenije isti novac ulagati u obnovljive izvore energije, osobito sunčevu energiju za koju Hrvatska, baš kao i Kolumbija imaju nevjerojatne potencijale. Na taj bi način u najmanju ruku barem smanjili negativan utjecaj Hrvatske na ljudska prava i okoliš u zemljama u razvoju, ali i širom svijeta.

Prema kolumbijskim statističkim podacima iz Cesara je 2005.-2016. u Hrvatsku izvezeno više od 2,6 milijuna tona ugljena ukupne vrijednosti 166 milijuna eura. Prema kalkulaciji Andree Cardoso, vrijednost okolišnih i društvenih šteta eksploatacije tone ugljena u Cesaru iznosi gotovo trostruko više, no što je tržišna vrijednost tone ugljena. Dakle, kada bi Hrvatska htjela sama nadoknaditi štete u Cesaru nastale eksploatacijom ugljena, za to bi bilo potrebno gotovo 500 milijuna eura. Pritom ovaj novac ne bi nadoknadio, primjerice, nestajuće vodne resurse, odnosno podbačaj ekosustava u Cesaru.

Zbog svega navedenog te činjenice da je "crni ubojica" dosad u Kolumbiji na vrlo dramatičan i zastrašujući način već odnio i uništio mnoge živote, ovim se izvještajem želi ukazati na potrebu što skorije izgradnje pravednijih odnosa Hrvatske s Kolumbijom, temeljenih na zaštiti okoliša i ljudskih prava te u skladu s konceptom održivog razvoja. Pozivamo HEP, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Ministarstvo zaštite okoliša i energetike te Vladu da istraže naše navode te postupe u skladu s načelima hrvatske razvojne politike. Jer, kako stoji u Strategiji "bez solidarnosti i pravednosti, kao ključnih načela na kojima se temelji razvoj, urušavaju se temelji svakog političkog i društvenog sustava".¹¹⁸

Ilustracija 12: Solarni potencijali Kolumbije (lijevo) i Hrvatske (desno). (GHI Solar Map © 2017 Solargis, <https://solargis.com>)

117 <http://www.seebiz.eu/strozi-ekoloski-propisi-mogli-bi-zatvoriti-trecinu-elektrana-na-ugljen-u-eu/ar-155661/>

118 https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_11_107_2460.html